

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento

Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE#00966763

Law Office of M Vivek Malik

Toll free no 866-424-4000
www.usa.immigrationlaw.com

ACCOMPLISHED
IMMIGRATION Attorneys
Help FAMILIES REUNITE in the US
Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality law

M Vivek Malik

Business immigration & worksite compliance
Family & general immigration
Naturalization & citizenship
Removal defense & waivers

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰੋ

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Second Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 22, Issue 01, January 1, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਹਿੱਲੀ **ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਬਣੀ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ**

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸੂਬੇ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪਿੱਛੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) 35 ਵਿੱਚੋਂ 14 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 12, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 8 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਦਲਾਉ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗੀ।

ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਹਿਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇਗਾ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ' ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 32 ਵਿੱਚੋਂ 22 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨੂੜੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਯੁਕਤ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਟਿੱਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਫਤਹਿਜੰਗ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਡੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਸਣੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਬਣ ਰਹੇ ਮਾਹੌਲ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੀ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਚੋਣ ਬਿਗਲ ਵਜਾਉਣਗੇ।

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲਣਗੇ। ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਸ (ਭਾਜਪਾ) ਨੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਗਿਣਵੇਂ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਹ ਰਣਨੀਤੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫਤਿਹ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਦਾ ਇਹ ਰੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਰੂਰ ਖਿਸਕ ਗਈ ਸੀ।

ਇਧਰ, ਢੀਂਡਸਾ ਧੜੇ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ 'ਮੋਰਚੇ' ਨੂੰ ਵੀ ਖਲਾਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਸਣੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਯੁਕਤ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਯੁਕਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀ ਦਲ ਵੀ ਇਸੇ ਦੁੱਖੋਂ ਪਿੱਛੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਬਦਅਮਨੀ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਤਣਾਅ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਦੌਰਾਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣ ਰਹੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਨੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌੜ ਮੰਡੀ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਉਸ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 2017 ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਡਰੋਨਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਟਿਫਨ ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੀ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਰ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਕਦੇ ਨਕਸਲੀ ਤੇ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੰਦੋਲਨ ਆਸਰੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Harmit Toor
Your Realtor® For Life!

Help you Buy or Sell:
◆ Residential Property
◆ Commercial property
◆ Business Opportunity

Financing:
◆ Residential Loans
◆ Commercial Loans
◆ SBA Loans

Commercial Leasing

2015-19 Awarded
Grand Master
Achievement
Club Certificate

BEB
BAY EAST
BROKERS
EQUAL HOUSING
OPPORTUNITY

Ph: 925-202-7027
HDtoor@gmail.com
WWW.BayEastBrokers.Com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਬੰਦੋਬਾਸ਼ ਅਤੇ ਕੋਟਵਿੰਗ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving:
• All kinds of Sweets
• Snacks & Food
• Chaat & Tikki Stall
• Pani Pooji Stall
• Bheji Pooji / Pav Bhaji
• Falooda Kullfi

Catering Services:
• Wedding Ceremonies
• Receptions
• Birthday Parties
• Religious Gatherings
• Corporate Events
• Picnics / Bar-b-que

Additional Services:
• Warmers
• Chaffing Dishes
• China & Silverware
• Linen Rental
• Waiters & Bartenders

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

Law Office of Manpreet S. Gahra

> ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
> ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
> ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense
(DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Manpreet S. Gahra
Attorney At Law

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582
Fax:510-217-6847
Email: manpreet@gahralaw.com

XpressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੋਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ
ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

**ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋਡ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ**

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਮੌਕੇ ਘਰ 'ਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਪਿਤਾ ਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ: ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਕੁਆਕਰਟਾਉਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੋ ਕੁੱਤੇ ਵੀ ਸੜ ਕੇ ਮਰ ਗਏ। ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭੱਜ ਨਾ ਸਕੇ ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਟਰੀ ਦੇ ਬੱਲਬਾਂ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਅੱਗ

ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੂਰਬੀ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ 'ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਟਰੀ' ਨੂੰ ਬੱਲਬਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਬੱਲਬਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਐਰਿਕ ਕਿੰਗ (41) ਤੇ ਉਸ ਦੇ 11 ਤੇ 8 ਸਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਲਿਅੰਮ ਤੇ ਪੈਟਰਿਕ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੁਆਕਰਟਾਉਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਮੈਕਲਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕੇ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਜਾਏ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਟਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਗ ਏਨੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਅੱਗ ਨਾਲ ਘਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਲੱਕੜ ਦੇ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਇੱਕ ਕੰਧ ਕਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜੀਅ ਬਚ ਗਏ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਸ਼ਵਿਨ ਵਾਸਨ ਸਿਹਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ: ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਐਰਿਕ ਐਡਮਜ਼ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਕਟਰ ਅਸ਼ਵਿਨ ਵਾਸਨ ਨੂੰ 'ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਹੈਲਥ ਐਂਡ ਮੈਂਟਲ ਹਾਈਜੀਨ' ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ 15 ਮਾਰਚ, 2022 ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਗੇ। ਡਾਕਟਰ ਅਸ਼ਵਿਨ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਮੇਅਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਕਿ 15 ਮਾਰਚ, 2022 ਤਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾਕਟਰ ਡਵੇ ਏ ਚੌਕਸੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਵਾਸਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਡਾਕਟਰ ਵਾਸਨ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ 20 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ (ਹਲਵਾਈ), ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਬਫੇ (ਨਾਰਥ ਐਂਡ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

ਨਾਦ ਪ੍ਰਗਾਸੂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਫਾਰਸੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ 9 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਨਾਦ ਪ੍ਰਗਾਸੂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ 9 ਜਨਵਰੀ, 2022 ਤੋਂ ਪਲੀਮਥ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨਾਦਪ੍ਰਗਾਸੂਯੂ.ਐਸ.ਏ.ਕਾਮ/ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਯਾ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝ

ਵੀ ਪਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਕੱਤਰ ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਦ ਪ੍ਰਗਾਸੂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਯਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਲਾਈਵ ਸਟਰੀਮ ਵੀ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਫੀਸ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ-ਸ਼ਿਮਲਾ ਕੌਮੀ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸੈਕਟਰ-20 ਵਿੱਚ ਫਲੈਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ। ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ, ਐਲੀਵੇਟਰ, ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ-ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਮਾਰਕਿਟ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 513-884-0456 ਜਾਂ 513-759 0010

(ਮੈਸੇਜ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹੋ)

Flat For Sale

Flat for sale in a developed Sector 20 Panchkula near Chandigarh, Close to Zirakpur-Shimla National Highway, Vacant to move in, Elevator, Car parking, Security. Market nearby within walking distance.

For more details please contact: Singh

Ph: 513-884-0456 or 513-759 0010

(Leave Message)

PERSONAL INJURY ATTORNEYS

LAW OFFICES OF MANPREET S. BAINS

LAW OFFICES OF WILLIAM E. WEISS

AN ASSOCIATION OF LAW FIRMS

Offering Joint Representation at No Additional Cost

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

Car Accidents • Motorcycle and Bicycle Accidents • Bus and Truck Accidents
Injured Pedestrian • Wrongful Death • Brain and Head Injuries • Burn Injuries
Spinal Cord Injuries • Fractures and Joint Injuries • Construction Injuries • Civil Rights

RECENT RECOVERIES OBTAINED:*

\$4,000,000 Settlement for Motor Vehicle Accident

\$10,100,000 Confidential Settlement for Motorcycle/Truck Accident

\$4,200,000 Judgment for Premises Liability/Assault

*Past Performance Not a Guarantee of Future Results

Personal Injury matters are time sensitive!

For a free consultation, please call **(510) 474-0028**
E-mail: **BainsWeiss@gmail.com**

Serving the Bay Area and Beyond • Offices in San Francisco and Union City

Follow us on:

LAW OFFICES OF VIVEK MALIK

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys help FAMILIES REUNITE in the UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services in the field of U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney

Toll Free No. **866-424-4000**

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance • ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇਸ

Family & General Immigration • ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship • ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers • ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੇਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਸਭ ਨੂੰ ਵਧਾਈ 2022' 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ

ਜਲੰਧਰ (ਬਿਊਰੋ): ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ, ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਗੀਤਕ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਗੀਤ ਲੋਕ ਗੀਤ ਬਣੇ ਹਨ।

ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 9:00 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ ਤਕ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੀਮਤੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ

ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਰੋਜ਼ ਖਾਨ ਤੇ ਗੁਰਲੇਜ਼ ਅਖਤਰ, ਰਜ਼ਾ ਹੀਰ, ਦਲੇਰ ਅਲੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿੰਦਾ, ਜੈਸਮੀਨ ਅਖਤਰ, ਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਜੈਸਮੀਨ ਜੱਸੀ, ਯਾਕੂਬ ਗਿੱਲ,

ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੂਪ ਖਜੂਰੀਆ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੀਮਤੀ ਲਾਲ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਟੀਮ।

ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੂਪ ਖਜੂਰੀਆ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਇਸ ਵਾਰ ਤਿਆਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਸਭ ਨੂੰ ਵਧਾਈ 2022' 31

ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਖਲਾਕੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ

ਸਰਦਾਰ ਅਲੀ, ਸਲਾਮਤ ਅਲੀ, ਪਵਨਦੀਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਤੇ ਲਵ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸੁਗਲੀ ਜੁਗਲੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ।

ਸਿੱਖਸ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬੀਜੇਪੀ ਸਿੱਖ ਵਿੰਗ ਵਲੋਂ ਮੋਦੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਡੀ.ਸੀ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਵਜੋਂ ਬੰਬੇ ਤੰਦੂਰ ਟਾਇਸਨ ਕਾਰਨਰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਖੇ ਖਾਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਅੰਸੂ ਸ਼ਰਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਮੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਅਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿੰਗ ਦੇ ਅਡੱਪਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਸਿੱਖਸ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਡੱਪਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਕਿਸਾਨੀ

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੁਨੇਹੇ ਬਾਖੂਬੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕੀਤੇ। ਅਡੱਪਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਇਆ।

ਅਡੱਪਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 48 ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਲਹਿਦਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ। ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਮੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ

ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਹੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਸਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਅਡੱਪਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੀ ਜੇ ਪੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family, well settled in the Midwest looking for *suitable* match for their daughter: 28, 5' 5", US citizen, has great family values, educated (Masters & Juris Doctorate), employed as an attorney at a law firm. Only serious responses from a suitable, modern Jatt Sikh gentleman (ages 29-33), professional or businessman. Email csahi1949@gmail.com or call at (317) 670-7665.

Looking for a suitable Ramgarhia Sikh Dhiman match for our beautiful daughter (green card holder), 28 years, 5' 7", MSC - Physics (India), and licensed paraprofessional educator, residing in Chicago area. Please contact: manpreets1211@gmail.com

Jatt Sikh family looking for a suitable match for their 30 yrs, 5' -8" born and raised in US, never married daughter. Degree in BBA & working in Oil & Gas. Vegetarian/non drinker preferred. Please send bio-data/pictures to kaur1991@yahoo.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

36 ਸਾਲਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 5'11", ਆਪਣਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ Green Card Holder ਅਣਵਿਆਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5'5" ਸੋਹਣੀ, ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ। ਚਾਹਵਾਨ singhjeet6084@yahoo.com 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਾਇਓਡਾਟਾ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਰਿਜ ਬਿਊਰੋ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ।

Suitable match for Tonk-Kshatriya turbanator, trimmed Beard sikh boy 29, 5'10". Qualification Btech IT, H1B Visa holder. Residing in San Jose (California). US Resident/Work Permit girl preferred. Caste No Bar. Please Contact us at: 90852-81759

31 ਸਾਲਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਡਾਕਟਰ, USA citizen ਲੜਕੇ 6'1" ਲਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੀ USA ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ Portland (Oregon) / Vancouver (WA) ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਸਿਫ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਵੇ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ USA ਵਿੱਚ Well settle ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ singh2998@outlook.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Suitable match for Ramgarhia sikh boy. 5'8" 1993 born. Qualification BBA Finance & Accounting. MS in Information System Management from US university. Please contact us at 713-594-3233 and email us at Ranbir60@yahoo.com.

Looking for educated Punjabi Sikh girl for Jatt boy 28, 6', US born and raised. Never married. RN-Nurse. Vegetarian/non-drinker preferred. Send bio and picture to dina.kaur@yahoo.com.

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 36 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-8" ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੁਦਾ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 319-670-8892

ਅਮੈਰੀਕਨ ਲਾਅ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 3 ਅਮਰੀਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ: ਅਮੈਰੀਕਨ ਲਾਅ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਚ ਬੇਹਤਰੀ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ 59 ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 3 ਅਮਰੀਕੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਐਫ ਲੇਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਚੁਣੇ ਗਏ 3 ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਰੂਪਾਲੀ ਡੋਸਾਈ ਫੋਨਿਕਸ, (ਐਰੀਜ਼ੋਨਾ), ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਨਿਲ ਕਲਹਣ ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੋਬਾ ਸਿਵਾਪ੍ਰਸਾਦ ਵਾਚੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਊਥ ਵੈਸਟ ਹਿਊਸਟਨ (14811 Lindita dr Houston TX 77083) ਲਈ 3 ਮੈਂਬਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਜਥਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਲੋਂ ਤਨਖਾਹ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੁਲਈ 832-867-5467, ਹਰਦੀਪਕ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ ਫੋਨ: 281-725-3880 E-Mail- secretarygsswh@yahoo.com

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਨੇੜੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਸੇਲ: 60,000 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 317-874-8086

Indian Restaurant For Sale

Indian Restaurant For Sale Near Milwaukee (WI)

Per Month Sale: 60,000

Contact: 317-874-8086

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜਾਰਜੀਆ, ਕੋਲੰਬਸ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ
ਫੋਨ: 205-799-2350

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ
ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ
ਕਾਲ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 515-291-1961

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs),
Fremont, CA 94538

Ph: (408) 737-7100

Fax: (408)737-7102 www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ,
ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ
'ਢਾਬਾ' ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੁੱਕ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ,
ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 608-886-2500

41-48

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System...

- ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 1500 ਵਰਗ ਗਜ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ ਦੇ ਘਰ
- 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
- ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

For the Best advice for BUYING-SELLING-RENTING

Ben Singh Bhashal (Realtor/Broker) Kamaljeet Kaur (Realtor/Broker)

◆*: ੩੧੭-੮੦੯-੧੮੧੮ ◆*: ੩੧੭-੯੦੯-੯੨੯੫

midlandrealtygroup@yahoo.com kahlonkamaljeet@gmail.com

Midland Realty Group-Company You Trust

Kamaljeet Kaur

Mortgage rates available from 2.1% to 3%

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ
ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

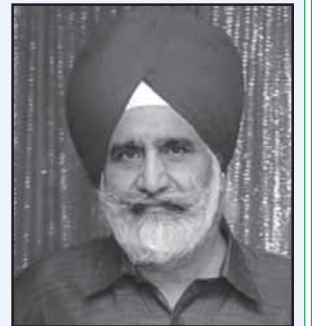
ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in
Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Gurdip Singh Sandhu

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Email:

Homeomedicine@yahoo.com

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP

- 3 Axle Alignment \$199
- Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil
Change, Brakes, Engine Work, Tune Up,
Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck
Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-
ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA,
CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky
Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ
ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ
ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT
Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Amrit Pal Kaur

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorse the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾਤਾ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੂੰ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੂਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਧਮਾਕੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਿ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਰਚੀ।' ਮੁਲਤਾਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਧਮਾਕਾਖੇਜ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੀਮਾ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ

ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਤਰਨਤਾਰਨ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖੇਮਕਰਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜਖੀਰਾ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਮੰਡੀ (ਬਠਿੰਡਾ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਉਸ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਹੌਲ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਸਣੇ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਜੇਠ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਏਰੀਆ ਕਮਾਂਡਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਤਿਵਾਦ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਪੁਰ ਸਰਕਲ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਟੀਮ ਨੇ ਨਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਹੁਣ ਵਾਸੀ ਬੁਠੂੜ) ਸਮੇਤ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਜੱਸੜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰੇਲ ਰੋਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁਲਤਵੀ

ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ: ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 9 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰੇਲ ਪਟੜੀਆਂ ਉਤੇ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਰੇਲ ਰੋਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਖੇ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਗੁਰੂਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਤਬਾਹ ਹੋਈ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ

17 ਹਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਕਰਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ 5 ਏਕੜ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੈ ਤੇ 65 ਫੀਸਦ ਕਲੈਕਟਰ ਰੇਟ ਨੂੰ 4 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਦੇਣਗੇ, ਤਾਰ ਪਰਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, 36 ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਡੀਓ ਲੈਟਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਸ਼ਾਬੰਦੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਦਅਮਨੀ ਬਣੀ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਆਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਡਰੋਨਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਟਿਫਨ ਬੰਬਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਉਜਰਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਮੁਲਜ਼ਮ, ਟੈੱਟ ਪਾਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਧਿਆਪਕ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਰਸਾਂ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਧਰਨੇ ਤੇ ਵਿਖਾਵਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾ ਪਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਜਲੰਧਰ: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪੁੱਜਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਸਬੰਧੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਤੁਰਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੋ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਆਮਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਮੰਗਾਂ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 5 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਇਕ ਜਨਤਕ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ।

ਦੋ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਲਾਡੀ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਦਿਨੇਸ਼ ਮੋਂਗੀਆ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਸੀਲ ਕੀਤੇ: ਮਮਤਾ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ 'ਮਿਸ਼ਨਰੀਜ ਆਫ ਚੈਰਿਟੀ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਨਰੀਜ ਆਫ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ 22,000 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕਾਨੂੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਮਲੋਟ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਮਲੋਟ: ਮਲੋਟ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਈਨਾਖੇੜਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਵਸਨੀਕ 20-22 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸਦੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਪਏ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਛੇਤਾਛਾੜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਹਟੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਅੰਦਰ ਸਮੇਭਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

3636 Gurdwara Ave., San Jose, CA 95148 (Ph: 408-274-9373)

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2022 ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

31 ਦਸੰਬਰ 2021 (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਛੋਲੇ ਭਟੂਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2022 (ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗਾਖਲ ਭਰਾਵਾਂ-ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਛੋਲੇ ਭਟੂਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਗੁਲਸ਼ਨ 31 ਦਸੰਬਰ 2021 ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2022 ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ/ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ

30 ਦਸੰਬਰ 2021 ਤੋਂ 8 ਜਨਵਰੀ 2022 ਤਕ ਸਵੇਰੇ 4:30

ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

9 ਜਨਵਰੀ (ਐਤਵਾਰ)

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ 9 ਜਨਵਰੀ, 2022 ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇਗਾ।

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

(ੳ) ਸਾਲ 2022 ਆਮਦਨੀ ਟੈਕਸ ਲਾਭ ਲਈ 31 ਦਸੰਬਰ ਰਾਤ 12 ਵਜੇ ਤਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਦਿਓ ਜੀ।

(ਅ) 31 ਦਸੰਬਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿਓ ਜੀ।

Donation to Gurdwara Sahib: You can now donate online as well as using Credit/Debit card or Paypal.

Visit: www.sanjosegurdwara.org and touch 'Donate' tab and enter information.

You can also enter a message like Ardas etc and listen it on Gurdwara website radio same day after Rehras Sahib Path at 6pm.

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ: www.sanjosegurdwara.org

ਤਖਤ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੇ ਛੇੜੇ ਚਰਚੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਹੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਲੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਛਾਪਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 9 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੋ ਵੀ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਹੌਰ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਿੰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਖਤਮ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ 'ਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਗਹੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਿੰਤ ਨੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਬੰਦ ਪਈਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੰਜ ਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ: ਜਥੇਦਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਘਿਣਾਉਣੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਅਦਬੀ ਲਈ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਮ ਪਾਗਲਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਤਾਕਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਪਿੱਛਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬੇਅਦਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। 'ਕਈ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਆਖ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਬੇਬੇਫ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ

ਲਕੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਰਤ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਫਿਰਕੂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ, ਕੇਸ ਦਰਜ

ਜਲੰਧਰ: ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਵਾਪਰੀ ਕਥਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਿਜਾਮਪੁਰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਾਬਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਦੱਸੇ ਕੋਤਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਟੈਪੂ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਜੜ ਦਿੱਤਾ। ਜਲੰਧਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਗੋਲੀ ਵੀ ਚੱਲੀ ਜਿਹੜੀ ਫਰਸ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। 25-30 ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਜੇ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ 'ਚ ਕਤਲ ਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵੀ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਬਾਣੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 302,

ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ
ਜਲੰਧਰ: ਆਈ.ਜੀ. ਜੀ.ਐਸ. ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਅਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ। ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਭੀੜ ਨੇ ਉਹ ਨਿਹੱਥਾ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਈ.ਜੀ. ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਇਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

307 ਅਸਲਾ ਐਕਟ 25-54-59 ਅਤੇ 353, 148, 149, 120ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਕਥਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 19 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਿਜਾਮਪੁਰ ਮੌਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਥਿਤ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਇਕ 20-22 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ: ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਰੋਕਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਟਲਿਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ, ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਐਸ.ਪੀ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾ ਸਕੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ 2022 ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ 4 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਵਧਾਈ ਗਈ। ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਇਨਸਾਫ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਧਰਨਾ: ਪੀੜਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਲੈ ਕੇ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।
ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਣ ਚ ਅਸਫਲ: ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਸਨ, ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਆਪਣੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬੇਅਦਬੀ: ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣੀ ਚੁਣੌਤੀ, ਸੂਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 5 ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾ ਟੱਪ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਟਮਾਰ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ 15 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ 18 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਕਈ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ

15 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਯਤਨ ਲਈ ਆਇਆ ਅਣਪਛਾਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਖੰਗਾਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਣਪਛਾਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ 16, 17 ਅਤੇ 18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਿਆ।

ਇਕ ਰਾਤ ਇਥੇ ਹੈਰੀਟੇਜ ਸਟ੍ਰੀਟ ਵਿਚ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬਣੇ ਵਰਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਚੌਕੀਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਭਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਹੁਣ 13 ਅਤੇ 14 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਫੁਟੇਜ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਨਾਖਤ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਹੈ...23ਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ (ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2000-2022)

ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ, ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਤੇ ਸੁਭ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਲੋਂ

ਆਪਣੇ ਹੱਕ-ਹਕੂਕਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਰਤੀਆਂ-ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਸਾਲ 2022 ਮੁਬਾਰਕ

ਸ਼ਾਲਾ! ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜਿਆਂ ਭਰਿਆ ਆਵੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਸਭ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦੂਜੇ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ. ਐਚ. ਓ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ.) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ (ਮਿਡਵੈਸਟ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ); ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ); ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ; ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਇੰਡੋ-ਯੂ. ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਡੈਲਸ; ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Ph: 847-359-0746

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

Published simultaneously from Chicago, California & New York.

e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net, website: www.punjabtimesusa.com

ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਦਾਨ ਦੇਣ 'ਤੇ ਮੇਜਰ ਝੱਜ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗੀਧਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਕਲਾਸ ਰੂਮਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਨ ਦੇਣ 'ਤੇ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਆਏ ਸਨ। ਬੜ੍ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ

ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।
ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਮੇਜਰ ਝੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਚੀਆਂ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਲ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਹਨ ਕਿ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਕਈ ਬੱਚੇ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਇਕ ਟਰੱਸਟੀ ਨਾਨਕੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਈ ਹੈ।
ਗੁਰਲਾਲ ਵਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ. ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨੇ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਲੀਨਿਕ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ।'
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਕੋਟਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨ ਗਏ। ਇੱਥੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣ।'
ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਾਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ   ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਲ ਸਿੰਘ   ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ   ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੋਸ਼ਾ

ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ 129 ਸਕੂਲ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ 250 ਸਕੂਲ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ 250 ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਲੇਬਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਮਨੋਰਥ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸ ਟੀ.ਵੀ. ਵਲੋਂ 'ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਟੀਚੇ' ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੈਨਲਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੋਸ਼ਾ, ਦੂਜੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਤੇ ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਰਵੀ ਦੀਪ ਮੁਕਤਾ ਸਨ। ਜਸ ਟੀ.ਵੀ ਦੇ ਹੋਸਟ ਗੁਰਲਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਮੁਲਕਾਤੀ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੂੰ ਗੁਰਲਾਲ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਨਵੇਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ?'

ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੇਜਰ ਝੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਲਗਪਗ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ 129 ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਤੇ 2 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ

ਉਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤੱਰਕੀ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰਲਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਰਾ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਉਂਗਲ ਵੀ ਉੱਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਝੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਜਾ ਕੇ, ਕਦੀ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸਾ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਡਿਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਧੇਰੇ ਪੈਸਾ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਾਲ 85 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਇੱਥੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤਾਈਂ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਮਰਦੇਵ ਬੰਦੋਸ਼ਾ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਿੱਡਵੈਸਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ 1972 ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਿਫ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ 129 ਸਕੂਲ ਤੇ 2 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। 70,000 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ

ਦੱਸਿਆ, 'ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਸਾਡਾ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਹੜੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ

ਰਵੀ ਦੀਪ ਮੁਕਤਾ ਤੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਨ ਲਾਈਨ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।'

ਹੋਸਟ ਗੁਰਲਾਲ ਨੇ ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਟੀਚੇ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 129 ਸਕੂਲ ਤੇ 2 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਟੂਡੈਂਟ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਹਨ ਤੇ ਬੜ੍ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਝੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਪਰ ਪਿਛੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ ਤੇ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਹੱਥ ਵਟਾ ਸਕੀਏ। ਅਸੀਂ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਜੀ ਦੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹਿੱਸਤ ਮਿਲੀ।

ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਤੋਂ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।
ਹੋਸਟ ਗੁਰਲਾਲ ਵਲੋਂ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਖਰਚਾ 15000 ਹੈ, 70,000 ਬੱਚੇ, ਸਟਾਫ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖਰਚ ਹੈ, ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ 2007 ਵਿਚ 26 ਸਕੂਲ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 129 ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਬੁੱਕ ਲਾਉਣੀ ਪਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ 6 ਲੱਖ ਸਕੂਲ ਫੁਟ ਦਾ ਰਕਬਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ 18 ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ। 2015 ਵਿਚ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੋਨ ਘਟ ਕੇ ਹੁਣ 27 ਕਰੋੜ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। 129 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੈਡ ਕਰਨ ਲਈ 200 ਕਮਰੇ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਉ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਮੈਨ ਐਂਪਾਵਰਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਲੇਡੀਜ਼ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਮਾਰੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਰਵੀ ਦੀਪ ਮੁਕਤਾ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਮਾਰਚ 2022 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਚੰਗੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੋਸਟ ਗੁਰਲਾਲ ਵਲੋਂ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਖਰਚਾ 15000 ਹੈ, 70,000 ਬੱਚੇ, ਸਟਾਫ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖਰਚ ਹੈ, ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ 2007 ਵਿਚ 26 ਸਕੂਲ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 129 ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਬੁੱਕ ਲਾਉਣੀ ਪਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ 6 ਲੱਖ ਸਕੂਲ ਫੁਟ ਦਾ ਰਕਬਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ 18 ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ। 2015 ਵਿਚ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੋਨ ਘਟ ਕੇ ਹੁਣ 27 ਕਰੋੜ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। 129 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੈਡ ਕਰਨ ਲਈ 200 ਕਮਰੇ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਫੁਡਾਉ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਮੈਨ ਐਂਪਾਵਰਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਲੇਡੀਜ਼ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਮਾਰੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਰਵੀ ਦੀਪ ਮੁਕਤਾ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਮਾਰਚ 2022 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Punjab Times
Our New E-mail
Punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
Ph: 847-359-0746

ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2022 ਦੀ ਆਮਦ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ

ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਵਿਖੇ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਖੰਡ
ਪਾਠ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
30 ਦਸੰਬਰ, 2022 (ਵੀਰਵਾਰ)
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ
ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2022 (ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ)

ਇਸ ਮੌਕੇ ਛੋਲੇ ਭਟੂਰਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ
ਨਿਮਾਣੇ ਸੇਵਕ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

A & I Transport Inc.

123 E Lee Rd Watsonville, CA Ph: 831-763-7805

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 1 ਜਨਵਰੀ 2022

ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਫ਼ਬੰਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਜਿੱਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਗਰ ਨਿਗਮ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ ਪਰ 35 ਮੈਂਬਰੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਰਟੀ 12 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 14 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰਫ 8 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿਮਟ ਗਈ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਸੀਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਦਨ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 4 ਸੀਟਾਂ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 6 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਵਿਚ ਗੋਆ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਵੀ ਉਭਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਥੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਵਿਚ ਵੀ ਗੋਆ ਵਰਗੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ?

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਰਲ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦੀ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ-ਵਾਅਦੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ ਉੱਜ ਹੀ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਗਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 2017 ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਕੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ 20 ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵਾਹਵਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਕੇ ਪਏ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਿਲਹਾਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਤਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਆਸ-ਆਰਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗਾ ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਨਾ ਫਿਲਹਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਕਾਇਆ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਨ ਵਾਲੇ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੰਚ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੋਣ ਪਿੜ ਵਾਹਵਾ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰਦਾ ਲੀਡਰ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਰਣਨੀਤੀ ਆਖਿਰਕਾਰ ਕੀ ਹੈ! ਇਹ ਤੱਥ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਹਾਲ ਆਪਣੀ ਤਕੜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਾਪਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ, ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਥਕੰਡੇ ਅਪਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੈਸਾ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਾਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਫੀਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਫਤ ਤੋਹਫਿਆਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਲਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਵੇਗੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਦੇਹ ਹਨ ਸਗੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਹੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਫੀਨਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 200 ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫਤ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 300 ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1000 ਰੁਪਏ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਔਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਭੱਤੇ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਫਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਫਤ ਤੋਹਫੇ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਨ ਕਿੱਤੇ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਆਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਨਤਕ ਆਮਦਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਜਨਤਾ ਹੀ ਹੈ।

ਜਿੰਜਾਈ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਓਨੀ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਵਰਤੀ ਗਈ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਬੱਲਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਓਨਾ ਕੁ ਬਿੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਸਰੋਤ ਸੀਮਤ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ 2 ਲੱਖ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਬਾਲਗ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਾਲ 'ਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ 12,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ 2000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਲ ਵਿਚ 24,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਪਹਿਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 44 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੱਦਾਂ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 80,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਖਰਚ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੁਰੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰ ਉਲਝਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫਰਜ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਬਜਟ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ 6 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਤੋਹਫਿਆਂ 'ਤੇ, ਜਿਹੜੇ ਗ਼ੈਰ-ਉਪਜਾਊ ਵੀ ਹਨ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਦਾਂ 'ਤੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਹੜਾ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਤੋਹਫਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦੀ ਦਰ 74 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ 100 ਵਿਚੋਂ 26 ਲੋਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 8ਵੀਂ ਪਾਸ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਦਰ 72 ਫੀਸਦੀ ਜਾਂ 100 ਵਿਚੋਂ 28 ਲੋਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਜਿਹੜੀ ਪਿਛਲੇ 75 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰ ਸਕੀ। ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀਆਂ 45 ਫੀਸਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਧੇ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੈਟ (ਮੁੱਲ ਵਧਾ ਟੈਕਸ) ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ

ਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਹ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ ਜਿਵੇਂ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਉਹ ਕਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸ ਵਧਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਫਤ ਤੋਹਫੇ ਹਾਸਲ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣੀ ਕਿਸ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਮੱਦ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋੜ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਖਰਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਟੈਕਸ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਤੇਲ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. (ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ) ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇਲ (ਪੈਟਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਆਦਿ) 85 ਫੀਸਦੀ ਦਰਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਟੈਕਸ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ 30 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਟੈਕਸ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੈਟਰੋਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਆਮਦਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੋਹਫਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚ ਨਾਲ ਉਹ ਟੈਕਸ ਘਟਾਣਗੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮੰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਘਟਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਘਟ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰੇਗੀ ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਧਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਤੋਹਫਿਆਂ 'ਤੇ ਧਨ ਖਰਚਣ ਕਰਕੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਰ ਘਟਣਗੀਆਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਰ ਘਟੇਗਾ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਉਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਣਉਤਪਾਦਕ ਮੁਫਤ ਤੋਹਫੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

ਚੀਨੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ 'ਮੱਛੀਆਂ ਨਾ ਦਿਉ, ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਓ', ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਅੱਜ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਵਿਕਾਸ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਮੁਫਤ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਆਲਸੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਭੋਗ ਬਣਿਆ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਤੋਹਫੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਆਰਥਕਤਾ 'ਤੇ ਬੋਝ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ। ਤੋਹਫਿਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਾਰ
ਮਤਾ ਧੂਹ ਕੇ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਰਾਹ ਧਨ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਪਾਈਆਂ ਨੇ,
ਆਏ ਸਮਝਦੇ 'ਨੀਵੀਆਂ' ਆਪਣੇ ਤੋਂ, ਬਖਸ਼ੀ ਇਹ 'ਬਰਾਬਰੀ' ਭਾਈਆਂ ਨੇ,
ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸਭ ਭੁਲਾਈਆਂ ਨੇ,
ਬਾਲ ਜੰਮਦੇ ਭੋਜ ਸਕੂਲ ਦਿੱਤੇ, ਘੁਰ-ਘੁਰ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਟਾਈਆਂ ਨੇ।
ਮਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਪਲਣ ਬੱਚੇ, ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਚ ਖੁਸ਼ਕੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੇ।
ਮਾਰ ਪਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਟੱਬਰਾਂ 'ਤੇ, ਪੱਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ 'ਬੁਰਾਈਆਂ' ਨੇ।

ਚੂ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜਸਤ॥
ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥

ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ
ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2022 ਮੁਬਾਰਕ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ
ਜੁਆਇੰਟ ਫਾਈਨਾਂਸ ਸੈਕਟਰੀ
ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ
ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

J & N Petroleum Inc.
Sahota Petroleum Inc.

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ

ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਪਹਿਲਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜੋ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਠੋਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਗੁਗਲ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਸਟਡ ਹੈ। ਗੁਗਲ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਪਾਓ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬਾਇਓ-ਡੇਟਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਉਚਾਰਨ ਕੁਝ

ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ
ਫੋਨ: 0044-7782265726

ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਗਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਖ ਡੀਨ ਮੋਹਮਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਉਦੋਂ ਪਿਆ, ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਵਲ 'ਸਾਜਰੇ ਦਾ ਚੋਗ' ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਖੋਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੋਂ ਕੁ ਤੋਂ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਹਾਜ਼ੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪਏ, ਪਰ ਫਿਰ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਂ ਮੇਰੇ ਮੁਹਰੇ ਆ ਗਿਆ। 1784 ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਡਾਰਟਮਾਊਥ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸਿੱਧਾ ਆਇਰਲੈਂਡ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ ਸੈਟਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੰਡਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਹ ਬਰਾਈਟਨ ਜਾ ਕੇ ਟਿਕਾਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਯੂ.ਕੇ. ਆਉਣ ਜਾਂ ਆਇਰਲੈਂਡ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਜਨਮ 1759 ਨੂੰ ਪਟਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਗਾਲੀ ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪਟਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵੱਡ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੁਗਲ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਪਟਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਰਜਨ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਗੌਡਫਰੀ ਬੇਕਰ ਨਾਂ ਦਾ ਅਫਸਰ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਇੱਕ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੈਪਟਨ ਬੇਕਰ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਗੌਡਫਰੀ ਬੇਕਰ ਐਂਗਲੋ-ਆਇਰਸ਼ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟੈਂਟ (ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ) ਸੀ। ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਫੌਜ

ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 1854 ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੱਥਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਖਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ 1784 ਵਿਚ ਡਾਰਟਮਾਊਥ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਡਾਰਟਮਾਊਥ, ਡੈਵਨ ਕਾਊਂਟੀ ਦਾ ਕਸਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਰਟ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਡਾਰਟਮਾਊਥ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਆਇਰਲੈਂਡ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਗੌਡਫਰੀ ਬੇਕਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੋਸਤ ਸੀ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਤੱਥ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਵਿਚ ਟਰੇਨੀ ਸਰਜਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੈਪਟਨ ਬੇਕਰ ਨੇ 1782 ਵਿਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਵਾਪਸ

ਜੇਨ ਜੈਫਰੀ (1780-1850) ਸੀ। ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਵਿਲੀਅਮ ਮੋਹਮਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। 1808 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਮੇਲੀਆ ਨਾਂ ਦੀ ਧੀ ਜਨਮੀ ਜਿਸ ਨੂੰ

ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਕਰੀਆਂ (ਭਾਰਤੀ ਖਾਣੇ) ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲੀ। ਇਹ

ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਬਲਿਕ ਸਟੀਮਬਾਥ।

ਆਇਰਲੈਂਡ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਯੂ.ਕੇ. ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਇਰਲੈਂਡ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਜੇਨ ਡੈਲੀ ਨਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਕੁੜੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਜੇਨ ਡੈਲੀ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਸਾਈ ਦਾ ਗੈਰ-ਇਸਾਈ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਸੋ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਅਪਣਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਜੇਨ ਡੈਲੀ ਨਾਲ 1786 ਨੂੰ ਚਰਚ ਆਫ ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਨਾਰਾਜ਼ ਸਨ। ਸੋ, ਇਸ ਨਵੀਂ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ 7-ਲਿਟਲ ਰਾਈਡਰ ਸਟਰੀਟ, ਲੰਡਨ ਆ ਵਸੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹੇ।

ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੈਰਲੀਬੋਨ ਚਰਚ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਹ 24 ਅਗਸਤ 1806 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ

ਸੇਂਟ ਮੈਰਲੀਬੋਨ ਚਰਚ ਵਿਚ ਬੈਪਟਾਈਜ਼ (ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਪਤਨੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸੱਤ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਵਿਚ ਬੈਪਟਾਈਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ੇਖ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਈ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸਰਵੈਂਟ ਰਹੇ ਬੇਸਿਲ ਕੋਚਰੇਨ ਕੋਲ ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬੇਸਿਲ ਕੋਚਰੇਨ ਨੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪਬਲਿਕ ਸਟੀਮਬਾਥ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜੋ ਪੋਰਟਮੈਨ ਸੁਕੋਅਰ ਉਪਰ ਸੀ। ਉਹ ਸਟੀਮਬਾਥ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ 1814 ਵਿਚ ਬਰਾਈਟਨ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੈਂਪੂਇੰਗ ਜਾਂ ਚੰਪਈ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

1810 ਵਿਚ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ 34 ਜੌਰਜ ਸਟਰੀਟ, ਲੰਡਨ ਉਪਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਪੋਰਟਮੈਨ ਸੁਕੋਅਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਰਲਟਨ ਹਾਊਸ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰਾਂ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਗਾਡੀਵਾਨ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਹੁੱਕਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਹੁੱਕੇ ਉਪਰ ਅਸਲੀ ਚਿਲਮ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਤਮਾਕੂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਜਗ੍ਹਾ ਕੇਂਦਰੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਕ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਏਨੀਆਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਕਿ ਰੈਸਤਰਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਰੈਸਤਰਾਂ ਦੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਲੰਡਨ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਜੌਰਜ ਸਟਰੀਟ ਵਿਚ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਪਲੇਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਦਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੌਰਜ ਸਟਰੀਟ ਦਾ 34 ਨੰਬਰ ਹੁਣ ਵਾਹਿਗਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਸੋ ਇਹ ਹਰੀ-ਪਲੇਕ 102 ਨੰਬਰ ਉਪਰ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਲੰਡਨ ਵਾਲਾ ਕੌਫੀ ਹਾਊਸ ਫੇਲੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ 1814 ਵਿਚ ਬਰਾਈਟਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਪੂ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਚੰਪਈ ਜਾਂ ਸਿਰ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੇ ਮਸਾਜ਼, ਭਾਵ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਰੋਪੀ ਵੀ ਆਖਦਾ। ਉਹ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਲ, ਇਤਰ-ਫਲੇਲ ਆਦਿ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਿਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਥਹਾਊਸ ਉੱਥੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕੁਈਨ ਹੋਟਲ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਸਾਜ਼ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕੇਟਿਡ

ਵੈਪੂਊਰ ਬਾਥ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਗਠੀਏ, ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਅਧਰੰਗ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਅੰਗਾਂ ਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਚੱਲ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਸਾਜ਼ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਕੋਲ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਬੈਰੋਪੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ। ਵਿਲੀਅਮ ਚੌਥਾ ਅਤੇ ਜੌਰਜ ਚੌਥਾ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਆਏ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਡਾਕਟਰ ਬਰਾਈਟਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। 1825 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਬਰਾਈਟਨ ਲਈ ਟਰੇਨ ਚੱਲ ਪਈ ਸੀ। ਸੋ, ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਵੀ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਪੁੱਜਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਏਨਾ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 15 ਜੂਨ 1794 ਨੂੰ ਛਪਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦਿ ਟਰੈਵਲਜ਼ ਔਫ ਡੀਨ ਮੋਹਮਤ' ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਵਿਧਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜੋ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫਰ ਦਾ ਵੀ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਸਮਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਫੌਜੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ, ਖਾਣਿਆਂ ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਲੱਗੀ ਕਿ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਅਸੀਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤਰਸ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ। ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਉਸ ਦੀ ਬੈਰੋਪੀ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਬੈਰੋਪੀ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋਣੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਕਿਤਾਬ ਸੈਂਪੂਇੰਗ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਕਿਤਾਬ ਉਸ ਨੇ ਜੌਰਜ ਚੌਥਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ 24 ਫਰਵਰੀ 1851 ਵਿਚ 92 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਂਟ ਨਿਕਲਸ ਚਰਚ, ਬਰਾਈਟਨ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਫਰੈਡਰਿਕ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਵੀ ਬਰਾਈਟਨ ਵਿਚ ਟਰਕਿਸ਼-ਬਾਥ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਵਾਂਗ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਈਟਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਫੈਂਸਿੰਗ ਬੈਕਸਿੰਗ ਅਕੈਡਮੀ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈਨਰੀ ਅਕਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਡਨ ਦੇ ਗਾਈਡ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੋਤਰਾ ਹੈ ਵ. ਜੇਮਜ਼ ਕੈਰੀਮ ਮੁਹੰਮਦ ਹੋਣ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚਰਚ ਵਿਚ ਪਾਦਰੀ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਂ ਬਰਾਈਟਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੰਡਨ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆਲਮਗੀਰ ਹਾਸ਼ਮੀ ਸਿਰ ਸਿਹਰਾ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੜ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 1970-80 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਮਾਈਕਲ ਫਿਸ਼ਰ ਨਾਮੀ ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਉਪਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ- 'ਦਿ ਫਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਔਥਰ ਇਨ ਇੰਗਲਿਸ਼: ਡੀਨ ਮੋਹਮਤ ਇਨ ਇੰਡੀਆ, ਆਇਰਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ'। ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2005 ਵਿਚ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਹਰੀ ਪਲੇਕ ਲਾਈ ਗਈ। ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਗਲ ਮੁੱਖ ਪੇਜ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਨਾਂ ਬਰਾਈਟਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੰਡਨ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆਲਮਗੀਰ ਹਾਸ਼ਮੀ ਸਿਰ ਸਿਹਰਾ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੜ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 1970-80 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਮਾਈਕਲ ਫਿਸ਼ਰ ਨਾਮੀ ਇਕ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਉਪਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ- 'ਦਿ ਫਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਔਥਰ ਇਨ ਇੰਗਲਿਸ਼: ਡੀਨ ਮੋਹਮਤ ਇਨ ਇੰਡੀਆ, ਆਇਰਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ'। ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2005 ਵਿਚ ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਹਰੀ ਪਲੇਕ ਲਾਈ ਗਈ। ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਗਲ ਮੁੱਖ ਪੇਜ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

ਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਾਰੇ ਲਾਈ ਤਖਤੀਆਂ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

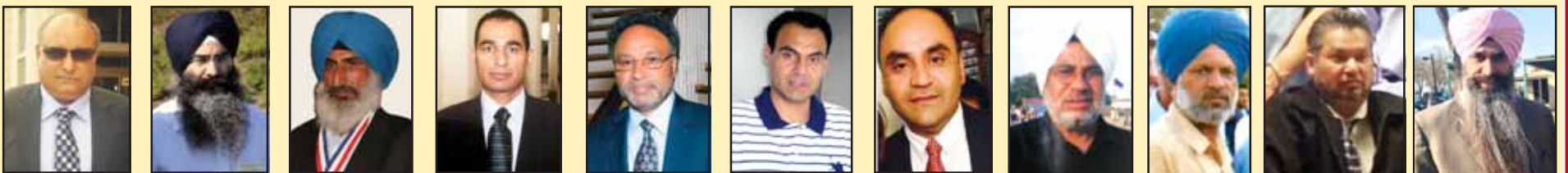
ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਬਰੁ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੇ॥
ਨ ਡਰੇ ਅਰਿ ਸੋ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੇ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪੁਨੀ ਜੀਤ ਕਰੇ॥

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਮੂਹ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ, ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀਆਂ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈਆਂ

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰੋਸਾਈ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਉੱਠੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੁੰਬੜੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲੇ।

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਚੇਅਰਮੈਨ 831-247-4637	ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ	ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ	ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ ਉਪ ਖਜ਼ਾਨਚੀ	ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮੀਤ ਚੇਅਰਮੈਨ	ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ	ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ	ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਮੁੱਖ ਕਬੱਡੀ ਕੋਚ	ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ	ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਪ੍ਰਧਾਨ	ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਹੇਤੂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ 510-468-9381
---	--	----------------------------------	------------------------------------	----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	--	--------------------------------	-------------------------------	---

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

e-mail: 2gsmann@gmail.com

ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਸਟਰਜ਼ ਐਂਡ ਦਿ ਸਪਿਨਿੰਗ ਵੀਲ' (ਤ੍ਰਿੰਝਣ) ਰਾਹੀਂ 1929 ਵਿਚ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਸੀ ਜੋ ਇੰਗਲਿਸ਼ਤਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ।

ਮੇਰੀ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਵਿਤਾ' ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ (ਦਿੱਲੀ) ਨੇ 1964 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਉਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਨ ਤੇ ਖਰੜ ਗਾਰਡਨ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਊਂ
ਫੋਨ: +91-98151-23900

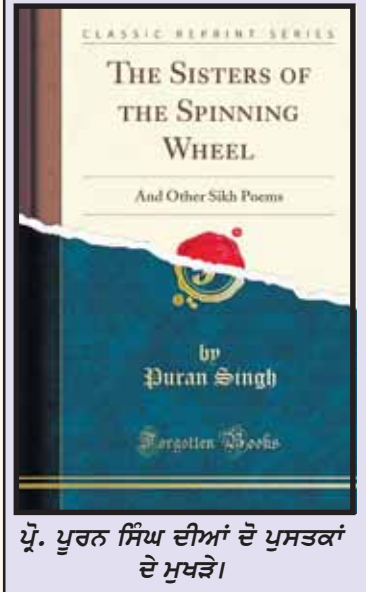
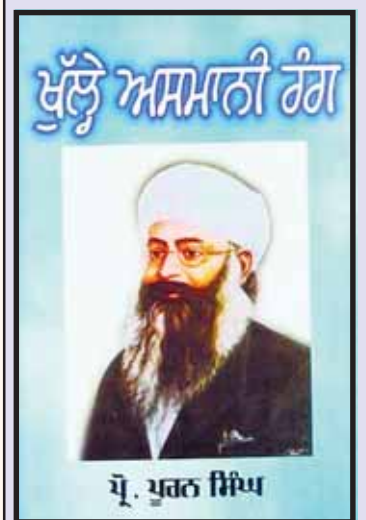
ਕਲੋਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਤਿਉਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ, ਐਮ.ਏ. ਪੰਜਾਬੀ (ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਸਤਕ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਵਿਤਾ' ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰੜ ਵਾਲੇ ਪਤੇ 'ਤੇ 16 ਜੁਲਾਈ, 1967 ਨੂੰ ਖਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੁੜਦੀ ਡਾਕ 18 ਜੁਲਾਈ, 1967 ਨੂੰ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਕਾਰਡ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾਊਂ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਏਡੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਘੱਲ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਗੌਰਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਫਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣ ਗਈ।

'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਵਿਤਾ' ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਮੈਥੋਂ ਲੈ ਗਿਆ ਪਰ ਨਾ ਮੌਜੂਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਦੂਜੀ ਨਵੀਂ ਛਪੀ ਐਡੀਸ਼ਨ (2009) ਦੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਮੁੜ ਖਰੀਦੀ।

ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਰਚਨਾ 'ਦਿ ਸਪਿਨਿੰਗ ਵੀਲ ਪੀਪਲ' (ਰੂਹ ਦੇ ਜਾਣੇ) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਏਨਾ ਪਸੀਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ 50/60 ਕਾਪੀਆਂ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਲਈ ਘੱਲੀਆਂ।

ਏਨਾ ਮੋਹ ਸੀ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ। ਇਹ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ: ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਵਿਤਾ' ਦੇ ਮੁਢਲੇ 'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 5 ਦਸੰਬਰ, 1962 (ਸਨੋ ਵਿਊ ਸ਼ਿਮਲਾ) ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਫਰਵਰੀ 17, 1881 ਨੂੰ ਜਨਮੇ (ਸਲਹੱਡ-ਐਥਾਬਾਦ) ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ 31 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਪਰਮਾ ਦੇਵੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗਰ ਕਾਠੂਨਦਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸੀ।

ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਡਾਕਟਰ ਖੁਦਾਦਾਦ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੰਝ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨੀ ਰੰਗ' ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਰੂਪ ਨਾ ਧਾਰਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਚਮਕਦੇ ਕਿਣਕੇ' ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨੀ ਰੰਗ' ਲਿਖ ਕੇ ਤਤਕਾਰਾ

ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ।

ਵੀ ਆਪ ਲਿਖਿਆ। ਸੰਪਾਦਿਤ ਪੁਸਤਕ ਦਾ 'ਪ੍ਰਵੇਸ਼' ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਮਲੇ ਸਬ-ਜੱਜ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤੇ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਜੀਵਨੀ 'ਜੀਵਨ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ' ਅਤਰ ਚੰਦ ਕਪੂਰ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੋਂ 1954 ਵਿਚ ਛਪਵਾਈ। ਜਦੋਂ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧ ਜੁੜਿਆ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਘੁੰਡ', 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ' ਤੇ 'ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨੀ ਰੰਗ' ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਕਰਵਾਈ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਉਚੇਚੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁੱਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਾਦਾਂ ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਬੱਧ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਣਹੋਣੀ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਤੇ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇੜੇ ਵਕਫ਼ੇ 'ਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸੋਗੀ ਖ਼ਬਰ ਦਿੱਤੀ। ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ

ਕਲਪਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਰੱਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰੱਬ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਛਣਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੜੇ ਵਿਰਾਟ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਉਹ ਪਾਰਸ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਬੋਲੀ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਸੋਨੇ ਕਲਸਾਂ ਵਾਂਗ ਜਗਮਗਾ ਉਠਦੇ ਸਨ। ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਹੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ, ਇਕਬਾਲ ਦੀ ਉਰਦੂ 'ਚ, ਗੋਇਟੇ ਦੀ ਜਰਮਨ ਤੇ ਨੋਗੂਚੀ ਦੀ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਚ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਿੱਬੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨੀ (ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ) ਲੇਖਿਕਾ: ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 100 ਸਫ਼ੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹਨ ਜੋ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ (ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ, 1962) ਤਾਰੀਖ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਮੌਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਵੇਲੇ ਬੋਲੇ, "ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਫਕੀਰ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਫਕੀਰ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।" ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਟੱਪਾ ਅਕਸਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: "ਸੁੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਗ ਪੂਰਨਾ, ਤੈਨੂੰ ਮਾਇਆ ਸੀਟੀਆਂ ਮਾਰੇ।" ਤਾਉਮਰ ਜਿਹੜਾ ਸਾਥ ਮਾਇਆ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ। ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਖੁਦਾਦਾਦ, ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ-ਨਿਵਾਜੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡਦੇ। ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਗੁਣ-ਗਾਇਨ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਵਿਸਮਾਦੀ ਤੇ ਅਨੂਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਜੰਦਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੋਹੜੀਆਂ, ਤਪਦਿਕ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਲਟਬੋਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇੰਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਫਰਤ ਤੇ ਈਰਖਾ ਕੋਰਾਂ ਦੂਰ ਸੀ।

ਆਪ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਤੇ ਗਿਆਨ ਅਦੁੱਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ 'ਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਅਪਣਾਏ। ਸਾਬਣ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਲਾਈ, ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਰੋਸ਼ਾ ਘਾਹ ਤੇ ਯੂਕਲਿਪਟਸ (ਸਫੈਦਾ) ਦੇ ਦਰਖਤ ਲਗਵਾਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਖੱਟੀ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੂੰ ਤਿਲਾਜਲੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਕੇ ਵੀ ਫਕੀਰੀ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਆਲਮ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ।

ਮਾਇਆ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ: "ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਐਸਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰੂਪ ਰੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ। ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਕਹਿਣਾ, ਜੋ ਕਰਨਾ ਮਿੱਥ ਗਿਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤੋਤਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਣੀਆਂ। ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਐਸਾ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਏਸ ਵਿਚ ਧੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰ-ਅਚਰ ਮਿੱਟੀ, ਘੱਟੇ, ਘਾਹ ਦੇ ਤੀਲੇ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੜਕਣ ਹੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।"

ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਡਾ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰਲੀ ਕਾਵਿ-ਉਡਾਰੀ ਤੇ ਬੌਧਿਕ-ਰਹੱਸਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਤਾਂ ਸਾਂਭਣ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ-ਕਾਰਜ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਅਣਗੋਲੀ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੌਰਾਂ 'ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ' 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਜਨਵਰੀ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-515

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 'ਪੁੱਤੀਂ ਗੰਢ ਪਏ ਸੰਸਾਰ', ਪਰ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਸੀ ਵਾਰੇ ਚਾਰ। ਚੁਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪੀਤਾ ਸੀ ਮੰਗ ਕੇ, ਗਿਆ ਸੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-513

ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਮੜ੍ਹ ਕੇ, ਹਾਕਮਾਂ ਖੋਡੀ ਕਮੀਨੀ ਚਾਲ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਏਕਾ ਕੀਤਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਲਿਆ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਅੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ, ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਡੀ ਢਾਲ। ਜਿੱਤ ਸਾਡੀ ਦੇ ਡੰਕੇ ਵੱਜੇ, ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਹੋਈ ਨਿਹਾਲ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 94176-49275

ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੋਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉੱਠੀਆਂ, ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਹਰਿਆਣਵੀਆਂ ਨੇ ਤਾਣੇ ਮੁੱਕੇ, ਹਿੱਕਾਂ ਡਾਹ ਕੇ ਮੂਹਰੇ ਆਏ। ਪੱਗਾਂ ਟੋਪੀਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ, ਤਾਰੀਉਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 98783-37222

ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਬੋਬਦੀਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਸਬਰ, ਯਕੀਨ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ, ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ 'ਚ ਹੱਥ ਭਨਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਰਤੇ ਮੈਦਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਅੱਗੇ ਆਈ, ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਸੀ, ਜੋ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਦਾ,

ਸਭ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਮਜ਼ਦੂਰ-ਕਿਸਾਨ ਜਮਾਤ ਨੇ ਸੰਗਲ ਦੀਆਂ ਅਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸਤੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾ ਹੱਥ ਠੋਕਾ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸ਼ੇਰ, ਵਿਕਾਉ ਮਾਲ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਇਆ, ਗੋਡੇ ਟੋਕਣ ਲਈ।
-ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਡ

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਤੇ ਠੋਕੇਦਾਰੀ ਦੀ ਹਾਰ, ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਮੱਕਾਰੀ, ਕੂੜ ਤੇ ਹੈਵਾਨੀ ਦੀ ਹਾਰ। ਕਿਸਾਨ ਜਬੋਬਦੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹਾਰ। ਸਾਝੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਤੇ ਸਾਹਸ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਝੁੱਟ ਤੇ ਅਨਾਦਰ ਦੀ ਹਾਰ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਤੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਕੋਡੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਹਾਰ।
- ਸੱਤ ਪਾਲ ਗੋਇਲ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਜਨ, ਗਣ, ਮਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਰੂਹ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ, ਝੱਲੀ ਗਰਮੀ, ਠੰਢ, ਵਰਖਾ, ਝੱਖੜ, ਹੁਣ ਜਿੱਤ ਦੇ ਮਾਰਨ ਲਲਕਾਰੇ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧਰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀ, ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਲਿਆ ਨਾਲ, ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਲੈ ਕੇ, ਕੀਤਾ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲੰਦ ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ 'ਚ ਹੱਥ ਭਨਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ! ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ!!
ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਫਾ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਜੁਲਾਈ 1981, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਤੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬੈਠਾ। ਨਵਾਂ ਇਲਾਕਾ, ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਲੋਕ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ। ਸਾਧਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਇਸ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੀ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਹੋਤੇ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹੀ ਕਾਲਜ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਜੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਸੀ, ਜਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਮ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਡੁੱਬਾ ਜਖਮ ਕਰ ਕੇ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਲਈ ਹਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਵਸਤ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਡਸਟਬਿਨ ਵਿਚ ਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਨਵਾਂ ਹੰਢਲਾ ਭਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਕਸਬਾ ਨੁਮਾ ਪਿੰਡ। ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਮੌਤ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ। ਬੇਰੀਆਂ, ਅਮਰਦਾ ਅਤੇ ਕਿੰਨੂਆਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਇਹ ਕਾਲਜ ਮਾਨਸਿਕ ਸਕੂਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂਕੁਲ ਵਰਗਾ। ਮੁੱਢਲੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਹਲਾ ਜੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰੋਲ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਇਕ ਸੁਭਾਗ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਸਨ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਟਨੀ (ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀ ਬਣੇ), ਪ੍ਰੋ. ਹਰਕਮਲ ਸਿੰਘ ਜਿਆਲੋਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਸਿਰਫ਼ ਮੈਂ ਹੀ ਦੁਆਬੇ ਤੋਂ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸਾਂ।

ਦਰਅਸਲ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਤਖ਼ਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਥੋਂ ਹੀ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਥੋਂ ਹੀ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਆਈਦਾ ਸੀ। ਸਾਧਾਰਨ, ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਇਸ ਨਗਰੀ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਲਵਈ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਹੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੋ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਰਿਜਨਲ ਸੈਂਟਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਦਿਅਕ ਅਧਾਰੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਸ਼ੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦ, ਸਾਦੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਹਰ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਕਾਲਜ ਵਿਚਲੇ ਸਟਾਫ਼ ਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ

ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਰਹਿਤਲ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੰਨੇ ਸਹਿਜ ਭਾਅ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਵਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਸ਼ਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਤੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਜਾਣ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਧੀਆ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਜੁਲਾਈ 1981 ਤੋਂ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1984 ਤਕ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਹਲਾ ਜੀ ਦੀ ਵਡੋਂਤਣ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫਿਕਰ ਤੋਂ ਜਦ ਵੀ ਚਾਹਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ

ਕਾਲਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹੈ। ਕੁਲਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਹੀ ਪੀਸੀਐਸ ਹੈ, ਜੋ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ, ਡਾ. ਸਿੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ ਰਜਿੰਦਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਡਾ. ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਵੈਟਰਨਰੀ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਡਾ. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਡਬਲ ਐਮਈ ਪਾਲੀਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਜਪਾਲ ਵੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ ਐਨਐਫਐਲ ਵਿਚ ਉਥੇ ਅਹੁਦਿਆਂ

ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਪੁਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਉਚੇਚ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬੇਲਾਗਤਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਮੰਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ।

ਉਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਵਾਰਡਨ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਿਰੋਲ ਪੇਂਡੂ, ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਰਕਸੀਲਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ। 'ਕੇਰਾਂ ਮੈਂ' ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਹੋਸਟਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਖੰਭ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਜਦ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਅੱਜ ਕੁੱਕੜ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੋਲੇ ਭਾਅ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਕੜ ਮੁੱਲ ਕਿਥੋਂ ਲੈਣਾ ਸੀ? ਰਾਤ ਇਸ ਚੌਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟੁਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਕੁੱਕੜ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹੀ ਕੁੱਕੜ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਛਤਿਆ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਚੌਕ-ਚੁਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਹੀ ਲੋਕ ਟੁਣੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਵਹਿਮ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਕਾਲਜ ਵਲੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਖ਼ੀਦਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਗਰਾਉਂਡ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣੀ ਤਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁੱਲੜਬਾਜ਼ੀ, ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਫਿਲਮ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਦੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਮੋਹਭਿੰਜੀ ਹੈ ਮਲਵਈ

ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜਦ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਝਾਤ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਸ਼ੀ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਥੇ ਮਰਤਬਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਬਣਦੇ ਨੇ। ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ 1981 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਤੇ ਨਾਨ-ਮੈਡੀਕਲ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਠਿੰਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੇਹਾ ਜਨੂੰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਉਤਾਰਵਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਟਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਨ ਵਿਚ ਮਾਣਮੱਤਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਫਖ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਹੈ। ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ

'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇੰਜਨੀਅਰ ਸਤਪਾਲ ਟਾਟਾ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੰਜ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਜਦਕਿ ਓਪਿਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ, ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਮਾਣ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੀ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖ਼ਬਰ ਇੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਸਨ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਵੰਦਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਗੁੱਡ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕੰਢੇ 'ਤੇ

ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਤਮੰਨਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਵਕਤ ਟੁੱਟਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਲਕੀ-ਹਲਕੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਮੰਨਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਲੱਘ ਤੋਂ ਉਠੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਸੇ ਸੇਧ ਵਿਚ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜਿਧਰੋਂ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜੇ ਵੀ ਪਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਜਾ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਤਮੰਨਾ ਰੁਕ ਗਈ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ 13-14 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਟੱਬ ਵਿਚ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਮੰਨਾ ਨੂੰ ਰਾਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੋਤੇ ਆ ਗਈ ਕਿ 'ਕੋਠੇ' ਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕੁੜੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ

ਹੈ।' ਤਮੰਨਾ ਨੇ ਜਦ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਹ ਟੱਬ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਜਾਂ ਬਿਠਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਾਲ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਮੰਨਾ ਨੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਪਲ ਮਗਰੋਂ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਟੱਬ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਪਾਣੀ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਤਮੰਨਾ ਨੇ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਡਰੀ-ਡਰੀ ਤੇ ਸਹਿਮੀ ਜਿਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਝੱਕਦੀ ਹੋਈ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਤਮੰਨਾ ਨੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਪਰ ਵਿਛੋ ਇੱਕ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨੰਗੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲਪੇਟ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਨੂੰ ਪਿੱਛਿਓ ਪਾਠ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ

ਯਾਦ-ਝਰੋਖਾ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭਰੀ ਹੋਈ ਅਪਣੱਤ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨੀ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਲੱਜ਼ਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇੰਝ ਵੀ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਇੰਝ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਲੇਖਣੀ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ ਮਲਵਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਲਵਈਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ ਹੀ ਅਪਨਾਉਣਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਕਲਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਉਸ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਦਾ ਕੇਹਾ ਕਮਾਲ ਸੀ ਕਿ 15 ਕੁ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 95% ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁਣ ਉਥੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਇਸ ਕਲਾਸ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੀਸੀ ਡਾ. ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕਾਲਜ ਟਾਈਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਪਿਛੋਕੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ, ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਜਗਿਆਸਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਧੀਆ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਭਟਕਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੁਹ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਾਬੇ-ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿਹਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਮਾਪੇ ਉਥੇ ਰੁਤਬਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਧਰਤ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਅਤੇ ਸਲਾਮ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਥੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਮੁਰਗੀ

ਖਾਲਾ ਆ ਗਈ।
‘ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਕੀ ਕਰਦੀ ਇੱਥੇ? ਚੱਲ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ। ਨਾਲੇ ਕੁੜੀਏ ਮੁੱਕਿਆ ਨੀ ਤੇਰਾ ਰੋਣਾ-ਧੋਣਾ?’
‘ਖਾਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਮਝੋ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦਿਓ ਇਸ ਨੂੰ.....’
‘ਆਰਾਮ-ਅਰੁਮ ਕੋਈ ਨੀ, ਸੇਠ ਪਸੰਦ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆ ਇਹਨੂੰ ਅਗਲਾ 1500 ਦੇ ਗਿਆ.....’
‘ਪਰ ਮਾਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਖੂਨ....’
‘ਬਸ-ਬਸ ਇਹ ਕੁਝ ਨੀ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁੜੀਏ ਤਿਆਰ ਰਹਿ ਤੂੰ।’
ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਖਾਲਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਮੰਨਾ ਨੇ ਦੰਦ ਕਿਰਚੇ ‘ਮੁਰਗੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਕਦੇ ਦਾਣਾ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਆ ਕਦੇ ਧੋਣ ਮਰੋਤ ਦਿੰਦੀ ਆ।’
-ਰੋਹਿਤ

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਬਨਾਮ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਸ ਪੜਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਅ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਰਹਿੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿਕਲਣਾ ਪਿਆ।

ਅਜੋਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਉਦੋਂ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਏਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲੜਦੇ ਸ਼ਹਿਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਨ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਗੀ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਯੋਧੇ ਦੇ ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਸਜਾ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਏਸ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਏਥੇ ਹੀ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਹਿੰਦ ਦਾ ਪੀਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਤਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਾਜਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਨਹਿਰੇ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਇਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਤ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਦੁਆਬਾ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 14 ਸਾਲ ਏਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ। ਏਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਖੰਨਾ ਸੰਘੋਲ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦੇ ਬਡਲਾ ਕੋਟਲਾ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਦੇ ਸਪੂਤ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਭੜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ

ਹੋਰ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਮਹਿਦੂਦਾਂ ਵੀ ਸਰਹਿੰਦ, ਬਸੀ ਪਠਾਣਾ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੂਆ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਲੁਠੇੜੀ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਚਮਕੌਰ

ਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੋਣਕ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹਰ ਘਰ ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ ਤੇ ਦਾਲ ਫੁਲਕਾ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਢਾਡੀ ਜਥਿਆਂ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਮਾਣਦੇ ਸਾਂ। ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਢਾਡੀ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਘਰੀਂ ਆ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਸਾਈਕਲਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੇ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਾਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਢਾਡੀਆਂ ਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਤੁਸੀਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਰਜਾਈ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਇੰਸ ਸਾਨੂੰ ਅਵੇਸਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ। ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਗੜੀ ਸਾਹਿਬ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਣਜੀਤਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਕਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਥੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਓਧਰ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਅਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਲੇਜ਼ਰ ਸ਼ੋਅ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਲਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂਦੇਤ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਵਾਲੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਕਿਧਰ ਤੋਂ ਕਿਧਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਿਡਲ ਤਕ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਖੰਨਾ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਅਜੋਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਖੰਨਾ ਮੰਡੀ ਇਕ ਤਿਕੋਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋਪੜ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ 1831 ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਗਵਰਨਰ ਲਾਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਬੈਟਿਕ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਧੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤਹਿਸੀਲ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਰੋਪੜ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਇਕ ਤਹਿਸੀਲ ਸੀ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਾਲਾ ਉਹ ਸਥਾਨ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੱਧਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਰੋਪੜ-ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਾਰਗ ਉੱਤੇ ਮਸਾਂ ਪੰਜ ਕੋਹ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਤਕ ਕੋਈ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਂ। ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਰੂਹ ਫੂਕ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਾਰ ਗਿਣੇ ਮਿੱਥੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਜੱਸ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। 5 ਦਸੰਬਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਖੁਦ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਲਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੇਤਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਬਾਰੇ ਏਸ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੇ। ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਜ਼ਿਦਾਬਾਦ!

ਅੰਤਿਕਾ
ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ
ਤੁਰੇ ਆਨੰਦਪੁਰੀ ਤੋਂ ਸਤਗੁਰ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਿਆ ਵਿਛੋੜਾ ਪੁੱਤ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੇਖੇ ਚਹੁ ਤੋਂ ਹੋ ਗਏ ਜੋਤਾ-ਜੋਤਾ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਉਡੀਕੇ ਨਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਜ਼ਾਲਮ ਸ਼ਬਦ ਸਲਾਮਤ ਗੁਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਡ ਗਏ ਬਾਜ ਤੇ ਨੀਲਾ ਘੋੜਾ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬ

ਕਹਿਣ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕੜਕ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੁਲਾਰੇ, ਤੇਰੇ ਲਾਲਚ ਸੂਬਿਆ, ਵੇਰ ਖਾਕ ਦੇ ਸਾਰੇ, ਤੂੰ ਜੁਲਮ ਕਮਾ ਲੈ ਰੱਜ ਕੇ ਤੈਥੋਂ ਨੀ ਡਰਦੇ, ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਸੂਬਿਆ ਅਸੀਂ ਨੀ ਕਰਦੇ।

ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੱਗੇ ਦੇਖ ਕੇ ਕਦੇ ਸ਼ੇਰ ਨਾ ਹਿੱਲੇ, ਝੱਖੜ ਝੁੱਲਦੇ ਰਹਿਣ, ਕਦੇ ਨਾ ਪਰਬਤ ਹਿੱਲੇ, ਤੇਰੇ ਫੋਕੇ ਦਬਕਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਸੂਬਿਆ ਅਸੀਂ ਨੀ ਕਰਦੇ।

ਲਾਲਚ ਮਿਲਖ ਜਗੀਰਾਂ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਭਰਮਾਵੇਂ, ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ ਵੈਰੀਆ ਲੱਖ ਚਮੜੀ ਜਾਵੇ। ਧਰਮ ਲਈ ਮੌਤ ਕਬੂਲ ਹੈ, ਮਰਨੋਂ ਨਈਂ ਡਰਦੇ, ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਸੂਬਿਆ ਅਸੀਂ ਨੀ ਕਰਦੇ।

ਧਰਮ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਦਾਦੇ ਜਾ ਦਿੱਲੀ ਸੀਸ ਕਟਾਇਆ, ਮਰ ਮਿਟਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਵਿਰਸੇ 'ਚੋਂ ਪਾਇਆ, ਪੁੱਤ ਹਾਂ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ, ਸਿਦਕੋਂ ਨਾ ਹਰਦੇ, ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਸੂਬਿਆ ਅਸੀਂ ਨੀ ਕਰਦੇ।

ਛੋਟੇ ਸਮਝੀਂ ਬਾਲ ਨਾ, ਕਰ ਲੈ ਮਨਆਈਆਂ,

ਸਦਾ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿਣੀਆਂ ਨਾ ਬਾਦਸਾਹੀਆਂ।

'ਮਹਿਮੂਦਪੁਰੀ' ਬੇਖੋਫ ਲਾਡਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ, ਤੇਰਾ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਸੂਬਿਆ ਅਸੀਂ ਨੀ ਕਰਦੇ।
-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਫੋਨ: 94634-71945

ਜੁਲਮ-ਏ-ਸਰਹੰਦ

ਕੰਧੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀਏ, ਤੂੰ ਏ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਏ, ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ, ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਏ।

ਤੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਸੰਗ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਤੂੰ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਏ, ਕਰਕੇ ਕਹਿਰ ਏ ਤੂੰ, ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਇਆ ਏ।

ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਭੇਸ ਵਟਾਇਆ ਏ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੁਕਾਇਆ ਏ।

ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਲਾਂ ਦੀ, ਦਸ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਕਿੰਝ ਚਿਣਵਾਇਆ ਏ, ਤੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤੂੰ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਏ।

ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੂੰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਖਿਡਾਇਆ ਏ, ਸੱਤ-ਨੌਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਜਹਾਨੋਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਏ।

ਕੰਧੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀਏ ਤੂੰ ਏ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਏ, ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਰ ਏ ਤੂੰ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾਇਆ ਏ।
-ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 98889-49201

ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੌਜ ਨਾ ਕੋਈ ਮਾਣੀ, ਕੋਈ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਝੁਕ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਛੋਟਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਰਵਾਇਆ, ਭੋਰਾ ਮਨ ਵੀ ਡੋਲਿਆ ਨਾ, ਜਾ ਫਤਿਹ ਜੈਕਾਰਾ ਲਾਇਆ। ਜਿੱਤ ਹੁੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਜੋ ਬਣਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ, ਕੋਈ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਹੱਥ ਕੜੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੇ, ਕਿਓਂ ਵੈਰੀ ਬਣ ਝੁੱਲ ਗਈ ਏ ਮੱਥੇ ਦੀਏ ਤਕਦੀਰੇ। ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਧਰ ਤੱਕਦੀ ਰਹੀ, ਦਾਦੀ ਦੀ ਚੀਸ ਕਿਸੇ ਨਾ ਜਾਣੀ, ਕੋਈ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਮੋਹਰਾਂ ਦੇਖ ਮਚਲ ਗਿਆ ਪਾਪੀ ਗੰਗੂਆ ਮਨ ਤੇਰਾ, ਠੰਢੇ ਬੁਰਜੋਂ 'ਚ ਕੈਦ ਰਹੇ, ਦੇਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੋਰਾ। ਜਿੱਤ ਪਾਉਣੀ ਸੂਬੇ 'ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਠਾਣੀ,

ਕੋਈ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ 'ਤੇ ਝੁੱਲੀ ਬੜੀ ਹਨੂਰੀ, ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਓਏ, ਕਿਵੇਂ ਚੱਲੀ ਕਰਾਂਡੀ ਤੇਰੀ, ਸੂਬੇ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਧਾਲੀਵਾਲ ਤਾਂ ਵੀ ਜਪੀ ਜਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕੋਈ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।
-ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਕੈਸਾ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ

ਸੁੱਤਾ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆ, ਮੈਂ ਕੇਹਾ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ, ਮੰਗਦਾ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਭਿਖ ਹਾਂ।

ਮਨਾਵਾਂ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਵੇਟਾਂ ਦੀ, ਵਾਰ ਗਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਤੂੰ, ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ। ਘੇਰੀ ਬੈਠੇ ਬਾਜ਼ ਫੇਰ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਡਾਰ ਨੂੰ, ਦੇਵਾਂ ਮੈਂ ਦੁਹਾਈ ਤਾਰੀਓਂ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ।

ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਧਰੀ ਅਣਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਤੂੰ, ਮੇਟੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਸਾਰੇ ਨਾਲੇ ਜਾਤ-ਗੋਤ ਤੂੰ। ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕਾ, ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ਕੂੜ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕਾ।

ਬਣਨੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੱਜ, ਚੇਲੇ ਤੇਰੇ ਲੱਚਦੇ, ਭੁੱਖੇ ਮੂੰਹੋਂ ਰੋਣੀ ਇਹ, ਖੋਹਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ। ਸੁੱਤਾ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਰਿਆਸਤਾਂ, ਤੇਰੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ 'ਤੇ, ਕਰਨ ਇਹ ਸਿਆਸਤਾਂ।
-ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ
ਫੋਨ: 98889-40211

ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਲਾਲ

ਬਲਿਦਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਭੁਲਾਓ, ਚੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੈ ਆਓ, ਜਿਹੜੇ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣੇ ਸੀ, ਨਾ ਹੌਸਲੇ ਗਏ ਮਿਣੇ ਸੀ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਜਿਹੜੇ ਗੱਜੇ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਡਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਭੱਜੇ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਜੋ ਨਗੀਨੇ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਈਂ ਆਉਣ ਪਸੀਨੇ। ਗੱਲ ਸਿਆਣੀ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੋ, ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਭਰਦੇ ਸੀ ਜੋ।

ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ, ਜ਼ਾਲਮ ਨੂੰ ਸੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ। ਬਾਲ ਬੜੇ ਸਨ, ਉਹ ਗਿਆਨੀ, ਮਾਤ ਗਈ ਸੀ, ਖਾ ਜਵਾਨੀ।

ਤਨ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬਾਲ ਜਿਹੇ ਸਨ, ਬਲਦੀ ਪਰ ਮਸਾਲ ਜਿਹੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਨ ਘਬਰਾਏ, ਉਹ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਲਾਲ ਕਹਾਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੇਹੇ ਬਣੀਏ ਸਾਰੇ, ਬਣੀਏ ਸਭ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਤਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਸੀਸ ਝੁਕਾਈਏ, ਦੱਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਜਾਈਏ।
-ਹਰਦੀਪ ਬਿਰਦੀ
ਫੋਨ: 90416-00900

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ

‘ਜਿਸ ਦਿਨ 9 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਚੰਦੋ ਕਲਾਂ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਸੀ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਗਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ‘ਤੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਂਗਟ ਆਪਣੀ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਸੰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ 13-14 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ

ਫੋਨ: 403-681-8689
ਈਮੇਲ: hp8689@gmail.com

ਕਿ ਸੰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ., ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦਿਵਾਕਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਈ ਚੈਕ ਪੋਸਟਾਂ ‘ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਇਤਨੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਥੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਵਾਲੀ ਵੈਨ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਸੜ ਗਈਆਂ ਸਨ। (ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’, ਪੰਨਾ 61)। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1978-1995 ਦੌਰਾਨ ਵਪਾਰੇ ਖੂਨੀ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਅਖੀਰ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੌਕ ਮਹਿਤਾ ਤੋਂ 20 ਸਤੰਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸੰਤ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਾਮਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤੀਸ਼ ਜੈਕਬ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਡਮ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰਕ ਤੁਲੀ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਕੇ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗੀ। ਮਾਰਕ ਤੁਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਆਖਰੀ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਫੀਆ ਅਫਸਰ ਰਹੇ ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਂਸਪਿਰੇਸੀ’ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਦੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਲੜਾਈ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 65 ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸੀ ਗਲਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਦਰ-ਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ‘ਫਰੈਂਕਿਨਸਟੀਨ’ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਗਲ ਜਾਣਾ ਸੀ।

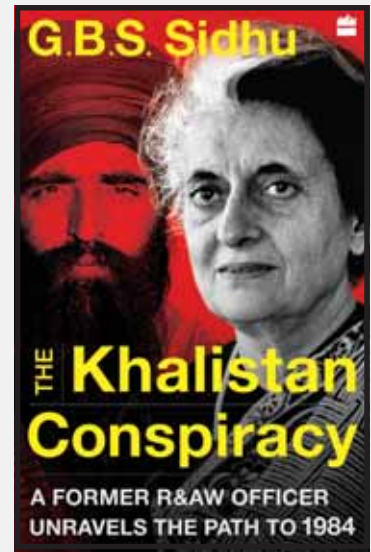
ਦਿਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਾਂਗ ਫਟ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਿਘਲਿਆ ਲਾਵਾ ਇਸ ਦੇਸ ਨੂੰ ਡੁਬੋਆ ਦੇਵੇਗਾ।’ ਸੰਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ 16 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ

ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਸਰਚਿੰਗ ਆਈ: ਐਨ ਇਨਸਾਈਡਰ ਲੁਕਸ ਐਟ ਪੰਜਾਬ ਕ੍ਰਾਈਸਿਸ’ ਦੇ ਪੰਨਾ 113

‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਦਾ ਲੇਖਕ ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ।

ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1978-1995 ਦੌਰਾਨ ਵਪਾਰੇ ਖੂਨੀ ਦੌਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਂਸਪਿਰੇਸੀ’ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰਕ ਤੁਲੀ ਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਜੈਕਬ ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 63 ‘ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 1981 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 64-65 ‘ਤੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ‘ਉਸ ਵਕਤ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬੜੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਭਰੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਉਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੱਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 2000 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਨੇ ਲਾਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੜਕਾਊ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ: ‘ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ

ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ- ਏ ਨਾਨ ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। 1984 ਦੇ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਚਹੇਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਤ ਨੂੰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਅ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਉਹੋ ਪ੍ਰੰਪਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੌਰ ਲਈ ਪਿਤਾ ਬੰਨੂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੂਨ, 1984 ਦੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਸੀ?

ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ‘ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੇ.ਐਸ. ਬਾਵਾ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਕਤਲ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੁਛ-ਗਿੱਛ ਦੀ ਸੰਕੇਤਕ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹਤਿਆਸੀ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਮਹਿਤਾ ਚੌਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਣਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਕਾਰਬਾਈਨ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ‘ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ। ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ 25 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ‘ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ’ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਹੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ- ਏ ਨਾਨ ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਲਿਆ ਦਿਆਂਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ। ਪੁਸਤਕ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਅਨੁਸਾਰ ‘1977 ਤੋਂ 1984 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦੋ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾਏ। ਪਹਿਲਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ‘ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ-ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਸੀ ਜੋ 1977 ਤੋਂ 1980 ਤੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ

ਪੁਸਤਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਸਰਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ 1980 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੂਸਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਉਸੇ ਸਾਲ 23 ਜੂਨ, 1980 ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਮੱਖਣ ਲਾਲ ਫੋਤੇਦਾਰ, ਅਰੁਣ ਨਹਿਰੂ, ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਜਨਵਰੀ, 1985 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ।

ਨੂੰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਲੀਡ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਕਮਲ ਨਾਥ ਸਨ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ 1979 ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਨਚਮ-ਖਿਆਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੰਜੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਹੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਮਲ ਨਾਥ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੀ ਸੀ; ਉਂਜ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ‘ਅਤਿਵਾਦੀ ਲੀਡਰ’ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਕਰਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਦਿਨਮਾਨ’ ਦੇ 30 ਜਨਵਰੀ, 1988 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ‘ਮੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ’ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਸੀ: ‘ਮੈਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਆਖਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਠੇਕਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ।’

ਜੀ.ਬੀ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ (ਦਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਂਸਪਿਰੇਸੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਸਰਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ 1980 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੂਸਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸੰਜੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਉਸੇ ਸਾਲ 23 ਜੂਨ, 1980 ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਮੱਖਣ ਲਾਲ ਫੋਤੇਦਾਰ, ਅਰੁਣ ਨਹਿਰੂ, ਅਰੁਣ ਸਿੰਘ, ਕਮਲ ਨਾਥ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਜਨਵਰੀ, 1985 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕਾਂਗਰਸ ਹੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਸਿੱਖ ਧੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੱਟੜਵਾਦ, ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ 1985 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ। (ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਪੰਨਾ: ਟਣ-ਟਣਵਿ)। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 1978 ਦੇ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2 ਦਹਾਕੇ ਚੱਲੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਉਸ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਅਕਬਰ ਰੋਡ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਜੁੱਡਲੀ ਨੇ ਵਿਛਾਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 39 ‘ਤੇ ਜੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ‘ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਨ’ ਵਾਲੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀਜੀਪੀ ਵਜੋਂ ਘੱਟ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹੇ ਵਜੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ/ਕਰਵਾਏ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਬੜਾ ਨਿਮਰ ਤੇ ਮਿਲਾਪਤਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਅਫਸਰੀ ਦਾ ਰੋਅਬ ਦਾਬ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ 12 ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ/ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ, 23 ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਤੇ ਡੇਢ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਕਰਵਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਲਕ ਘੁੰਮੇ, ਕਿਲੇ ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵੇਖੇ, ਪਹਾੜੀ ਹਾਈਕਿੰਗ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਲਾ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ। ਉਹ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰਜਕ ਤੇ ਸ਼ੌਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਖੇਡ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ।

ਡੀਜੀਪੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਫੂਲਕੀਆ ਐਨਕਲੇਵ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਸੋਹਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਦੀਵ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਘੋੜਸਵਾਰੀ ਸੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਚੀਫ ਡੀ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਜਿਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਓਲੰਪਿਕ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹਾਲ ਆਫ ਫੇਮ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰਨ ਦੀਆਂ ਉਚੇਚੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ। ਖੁਦ ਖਿਡਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਖੇਡ ਪ੍ਰੋਮੀ, ਖੇਡ ਮਾਹਿਰ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਖੇਡ ਲੇਖਕ, ਗੱਲ ਕੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਖੇਡ ਗ੍ਰੰਥ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਗ੍ਰਿਟ ਐਂਡ ਗਲੋਰੀ'। 550 ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਮੋਮੀ ਕਾਰਜ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਜਿਲਦ ਵਾਲੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਵੀ ਛੇਤੀ ਛਪੇਗਾ।

ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਖੇਡ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਸ. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਚੇਤਕ ਲਾਈ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ ਨਵੰਬਰ 2002 ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੂਲਕੀਆ ਪ੍ਰੈੱਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ ਨੇ ਛਾਪਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦੇਸ਼ ਉੱਘੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਮੈਂਬਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ। ਸੂਭ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਸਰਬ ਸ੍ਰੀ ਜੇ.ਐਫ. ਰਿਬੀਰੋ, ਕੇ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਗਿੱਲ, ਪੀ.ਸੀ. ਡੋਗਰਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ।

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ, '1976 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। 18 ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਖਿੱਲਰਿਆ ਸਾਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਕੇ 2002 ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪਵਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਕਠਿਨਾਈ ਆਈ। ਪੁਰਾਣੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਫੋਲੋ ਗਏ ਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਦੋ ਸਹਾਇਕ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇੰਦਰਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬੜੇ ਕੰਮ ਆਏ। 1925 ਤੋਂ 31 ਮਾਰਚ, 2001 ਤਕ ਹੋਈਆਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪੁਲਿਸ ਗੇਮਜ਼, ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੇਮਜ਼, ਸੈਫ ਗੇਮਜ਼, ਵਰਲਡ ਪੁਲਿਸ ਗੇਮਜ਼, ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ/ਕੱਪ, ਏਸ਼ੀਅਨ ਗੇਮਜ਼, ਕਾਮਨਵੈਲਥ

ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਸ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਗੇਮਜ਼, ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਸ/ਕੱਪ ਅਤੇ ਓਲੰਪਿਕ ਗੇਮਜ਼ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੱਥਾਲੇ ਗਏ। ਉੱਚਮੀ ਤੇ ਸਿਰਤੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਰਹੇ, ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਹੀ 'ਗ੍ਰਿਟ ਐਂਡ ਗਲੋਰੀ, ਦਿ ਮੈਗਨੀਫੀਸੈਂਟ ਪ੍ਰਫਾਰਮੈਂਸ ਆਫ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਇਨ ਸਪੋਰਟਸ 1925-2001' ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਨਿੱਕਾ ਨਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਸਪੋਰਟਸ' ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦਸ ਚੈਪਟਰ ਹਨ, ਸੰਦੇਸ਼, ਭੂਮਿਕਾ, ਮਾਨ ਸ ਨ ਮ ਾ ਨ , ਰਿ ਕ ਾ ਰ ਡ ਜ ਂ , ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਬੈੱਸਟ ਖਿਡਾਰੀ, ਬਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ।'

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਜਨਮ 22 ਫਰਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਸ. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਮੋਗਾ ਦਾ ਮਾਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੜਦਾਦਾ ਸ. ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਾਦਾ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਗੇ ਸੱਦਦੇ ਤੇ ਦੰਗਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਖੁਦ ਵੀ ਘੁਲਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਕਈ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਝੰਡੀ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਇਕ ਨਾਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੀਆਂ ਗੋਡੀਆਂ ਲਵਾਈਆਂ। ਉਹ ਦੌਧ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੰਜ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਰੁਝਾਨ ਘਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵੱਲ ਵਧ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੋਗੇ ਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਬਾਈ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਭਾਉ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਬੀਏ ਕਰ ਕੇ ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ. ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਬਣਿਆ। ਨਾਲ ਗੋਲਾ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਡਿਸਕਸ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ 1947-50 ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ ਦੰਗਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਸਨ। ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਛੋਟਾ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਰਹੇ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਕੜੇ ਰਹੇ। ਦੋਵੇਂ ਆਈ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਬਣੇ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਡੀਜੀਪੀ ਬਣ ਕੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਾਂਗ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜਿਆ। ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਸੂਰੀ ਤੋਂ ਤੇ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਭੂਗੋਲ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਥਮ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡਲ ਤੇ ਕਾਲਜ ਕਲਰਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਹਾਕੀ ਤੇ

ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ। 1967 ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਖੇਡਿਆ ਅਤੇ 800 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਤੇ ਰਿਲੇਅ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਜਿਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕੋਚ ਬਣੇ ਓਲੰਪੀਅਨ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਮੋਗੇ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਹਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਾ। ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ 'ਹਾਂ ਜੀ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਖੀਂ ਮਾਝੇ ਵਾਲਾ ਭਾਉ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੇ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਓਲੰਪੀਅਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ। ਜੇਕਰ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਕੀ ਦਾ ਓਲੰਪੀਅਨ ਬਣਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਓਲੰਪੀਅਨ ਬਣਨ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿ ਗਈ ਰੀਝ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦਾ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਬਣਾਇਆ। ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ! ਪੇਸ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਸਮੇਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰੋਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਾਣ

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੱਤਰ:

ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੀਜੀਪੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤਕ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਖੇਡਾਂ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਾਕੀ, ਫੁੱਟਬਾਲ ਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਖੁੱਸਦੇ ਜਾਪਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਣ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਆਪ ਜੀ ਉਹ ਜੌਹਰੀ ਹਨ, ਜੋ ਖਿਡਾਰੀ ਰੂਪੀ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਜੁਟੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤਕ ਆਪ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਰ ਖਿਡਾਰੀ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇਹ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ ਕਿ 2007 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਲਗਾਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਸੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਓਲੰਪਿਕ ਸੰਘ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਘੋੜਸਵਾਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਸਮੇਤ ਕਈ ਖੇਡ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਰਿਹਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਰਹੇ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। 1973 ਦੇ ਬੈਚ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਸੱਤਵਾਂ ਰੈਂਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਬੀ.ਏ. ਐਮ.ਏ. (ਹਿਸਟਰੀ) ਤਕ ਪਹਿਲੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਸੂਰੀ ਦੇ ਹੈਪਟਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

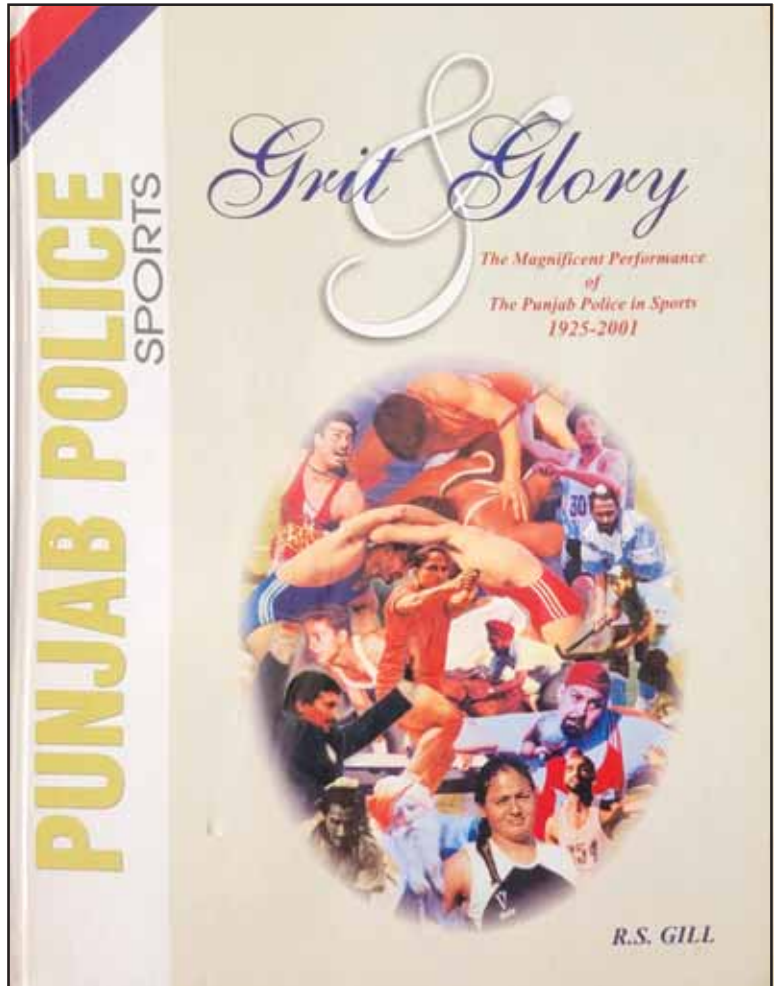
ਕੋਰਟ ਤੇ ਸੇਂਟ ਜਾਰਜਜ਼ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਰਹੇ ਰਾਜਦੀਪ ਗਿੱਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਰਵਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਦਿਲ ਸਦਾ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਧੜਕਦਾ ਰਿਹਾ।

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੀਏਪੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ, ਅਰਜੁਨਾ ਐਵਾਰਡ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਐਵਾਰਡ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਓਲੰਪੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਉਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਉੱਘੇ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਵਰਗੇ ਧਨੰਤਰ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਇਲ ਸਨ।

ਆਪ ਕਈ ਵੱਡੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਰੂਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ-ਪੋਲੈਂਡ ਹਾਕੀ ਮੈਚ, ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ, ਸਰਵ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਖੇਡਾਂ, ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਖੇਡ ਜਗਤ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਘੱਟ ਪਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬ੍ਰੈਚ-ਖਵਾਹ ਵਜੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗਰਿਟ ਐਂਡ ਗਲੋਰੀ' ਲਿਖ ਕੇ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਬਣੇ ਰਹੋਗੇ ਤੇ ਖੇਡ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2001 ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਡ ਦਲ ਦਾ ਚੀਫ ਡੀ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 62 ਸੋਨੇ, 44 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 57 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਓਵਰਆਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। 2002 ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਲ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ 54 ਸੋਨੇ, 37 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 55 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤਗਮੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਰਾਜਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 61 ਖਿਡਾਰੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਤੇ 67 ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੇ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 20 ਸੋਨੇ, 31 ਚਾਂਦੀ ਤੇ 17 ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ। 1987 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਓਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 1990 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਪੁਲਿਸ ਮੈਡਲ ਮਿਲਿਆ। 2002 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੁਲਿਸ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਲਈ 300 ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਚਿਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਲਗਵਾਈਆਂ। ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੁਖਮ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸ ਹੈ। ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਉਹ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੁਸਤਕ 'ਗ੍ਰਿਟ ਐਂਡ ਗਲੋਰੀ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ

ਆਖਰੀ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ: 29 ਮਾਰਚ 1949

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਉਚਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਾਸਕ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਾਸਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਲਤਾੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੇ ਇਹ ਹਮਲੇ ਡੱਕੇ ਜਾਂ ਠੱਲ੍ਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਖੇਤੀ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਸਿੰਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਸੂਬਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਹੱਲੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਅਦ ਇੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਾਸਨ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਛੀਨਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਆਖਰੀ ਦਰਬਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਆਖਰੀ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ 29 ਮਾਰਚ 1849 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ 7 ਵਜੇ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਬੈਠਾ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਏ। ਇਹ ਬੜਾ ਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀਨ ਸੀ ਕਿਉਂਜੋ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ਾਨ ਇਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਾਏ ਹੋਏ। ਇਹ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਇਲੀਅਟ ਅਤੇ ਹੈਨਰੀ ਲਾਰੈਂਸ

ਡਾ. ਐਸ. ਐਸ. ਛੀਨਾ

ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਰਬਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ 'ਤੇ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਹਿਣ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੈਠੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਬੈਠੇ। ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਦਾਸ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਅਜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ-ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਿਸਟਰ ਇਲੀਅਟ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਐਲਾਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ।

ਇਸ ਐਲਾਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅੰਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਜੰਗ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲੜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੱਕ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਦ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਮੰਨ ਲਈ। ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤਖਤ 'ਤੇ

ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਲ੍ਹਾ ਹੋਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫੌਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।...

... ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਮਨ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਫੌਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਸਗੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾ ਲਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੀ।

ਮਿਸਟਰ ਇਲੀਅਟ ਨੇ ਐਲਾਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਦੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਰਹੇਗੀ, ਉਹ ਜੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਣਗੇ। ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਜੰਗ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ; ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਅਮਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ।

ਐਲਾਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ੀਅਨ (ਫਾਰਸੀ) ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਲੀਅਟ ਉਹ ਐਲਾਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁਪ-

ਚਾਂ ਸੀ ਪਰ ਦੇਸੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਤੂਫਾਨ ਉੱਠ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਂਜ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਮਜਬੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਦੀਵਾਨ ਦੀਨਾਂ ਨਾਥ ਉਠਿਆ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਥਰੂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਸਨ; ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਲਕ ਮਹਾਰਾਜਾ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਲੀਅਟ ਨੇ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰਾਖਦਿਲੀ ਅਤੇ ਰਹਿਮ ਦਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੀਵਾਨ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਪੋਲੀਅਨ ਬੋਨਾਪਾਰਟ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਇਕਦਮ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਖਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਉਘੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰ।

ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੜਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਰਾਜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਤਰਫ ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸੁਲ੍ਹਾਨਾਮਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੰਗ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਕੋਹੇਨੂਰ ਹੀਰਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਵੱਲੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਰਹੇਗਾ। ਉਂਜ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ 1849 ਅਤੇ 1859 ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਹਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ 30 ਕਰੋੜ ਫਰਾਂਕ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਸਿਰਫ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਇਲੀਅਟ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਸਖਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਰੱਖ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅੰਡੇਮਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਖਤ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾ ਜਵਾਬ ਜਿਹੜਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਫਿਰ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਰਾਜਾ ਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕਾਗਜ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ

ਦਸਤਖਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਉਹ ਆਖਰੀ ਸੁਲ੍ਹਾਨਾਮਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ?

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ ਵਧਾਈ।
ਮੁੱਕ ਗਈ ਦੁਹਾਈ
ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਹੋਏ ਸਾਰੇ
ਸਾਰੇ ਨੇ ਲੱਗੇ ਆਹਰੇ।

ਵੰਡੀਆਂ ਸੋਗਾਤਾਂ ਦੀ
ਪਰਖੀਆਂ ਔਕਾਤਾਂ ਦੀ
ਮੁੱਕ ਗਈ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ
ਹੈ ਖੇਤੀ ਬੋਹਤ ਬੱਲੇ।

ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਬਦਲੇ
ਨਾ ਹੀ ਰੁੱਖ ਬਦਲੇ
ਨਾ ਹੀ ਦੁੱਖ ਬਦਲੇ

ਨਾ ਹਵਾ ਰੁਖ ਬਦਲੇ।
ਫਿਰ ਕੀ ਰੰਗ ਬਦਲੇ?
ਨੇਤਾ ਨੇ ਢੰਗ ਬਦਲੇ
ਨਵੇਂ ਢਕਵੰਜ ਬਦਲੇ
ਡਾਢੇ ਨਾ ਸੰਗ ਬਦਲੇ।

ਕਿਸਾਨ ਕਾਮਾ ਰੋਂਦੇ ਨੇ।
ਬੱਸ ਜੀਵਨ ਢੋਂਹਦੇ ਨੇ।
ਦਿੱਲੀ ਸਤਕੀ ਸੌਂਦੇ ਸੀ।
ਨਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਾ ਪੱਧਰੇ ਸੀ।

ਆਖਰ ਜਿੱਤੇ ਸੱਚ ਹੱਕ

ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀ ਵੱਢੀ ਨੱਕ।
ਆਇਆ ਹੈ ਵੀਹ ਬਾਈ
ਫਿਰ ਵੀ ਸਭ ਨੂੰ ਵਧਾਈ।
-ਸੋਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ,
ਚੌਵੀ ਕੈਰਟ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲੇ ਖਰਾ।
ਕਰੋਨਾ ਵਿਚ ਰੁਲਿਆ ਵੀਹ ਤੇ ਇੱਕੀ,
ਜਿੰਦਗੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਫਿੱਕੀ।
ਖਰੋਚ ਨਾ ਆਏ ਔਲੂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ,

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ...
ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਕਰੋਨਾ ਦੀ ਭੇਟ,
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਏ ਗੇਟ।
ਸੰਕਟ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮੱਤ ਵੀ ਦੇ ਜ਼ਰਾ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ...।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰੁਲ ਗਈ,
ਨਕਲਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।
ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਘਾਟਾ ਏਹਦਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਬੜਾ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ...।

ਆਲਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਹਨਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ,
ਤਾਂਹੀ ਵੱਜ ਸਕਣਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ।
ਸ਼ੌਰਟ ਕੱਟ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਫੜਾ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ...।

ਸਿਹਤ ਦਾ ਰੱਖਣਾ ਪਊ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ,
ਓਮੀਕਰੋਨ ਵਾਇਰਸ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ।
ਕਰੋਨਾ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਬਾ ਕਰਦੇ ਪਰ੍ਹਾਂ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ...।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਤ ਤੋਂ ਹੋਜੇ ਛੁਟਕਾਰਾ,
ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਹੀ ਗੁੰਜੇ ਨਾਅਰਾ।
ਇਹੀ ਉਮੀਦਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਰਾਂ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ,
ਚੌਵੀ ਕੈਰਟ ਸੋਨੇ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲੇ ਖਰਾ।

-ਚਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ
ਫੋਨ: 95010-33005

ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ 1

ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਕੋਈ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅੰਤ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਹੁਣ ਮੋਬਾਈਲ ਨੇ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ, ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੋਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਅਸੀਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹੋ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਸਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 365-994-8850,
ਡਾ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94633-27683

ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦੇਹ ਰਹੇਗੀ।

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਚਲਾਉਣਾ
ਇਹ ਗੁੰਠੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਣਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਹਉਮਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 1000 ਵਿਚੋਂ 999 ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੋਧਿਆ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੌ, ਆਓ! ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮੇਲ ਸਕੀਏ।

ਸਹੀ ਗੱਲ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ, ਆ ਜਾ ਕਹੀਏ ਹਾਣੀਆਂ।

ਕਿ ਹਾਣੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੀ ਬਣੇ, ਸਦਾ ਰਹੀਏ ਹਾਣੀਆਂ।

ਸਟਾਰਟ ਕਰਨਾ: ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਔਨ ਬਟਨ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਈਕਨ (ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਸਵੀਰ 1) ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਡੰਡੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦ ਪਿਆ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਤਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਔਨ ਲਾਈਟ ਵੀ ਜਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਔਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੇਨ ਪਾਵਰ ਤਕ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਚੈੱਕ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਵਿੱਚ ਆਫ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮੇਨ ਪਲੱਗ ਹੀ ਖਰਾਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਪਾਵਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ (ਵਿੰਡੋ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸਵਰਡ (ਗੁਪਤ ਸ਼ਬਦ) ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ 'ਡੈਸਕ ਟਾਪ' ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ (ਐਪ) ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇੱਛਤ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਪਾਵਰ ਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸਵਰਡ ਪੁੱਛਣ ਤਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਟ ਕਰਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸਪੀਡ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖਰਾ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਬੇਲੋੜੀ ਛੇਤਾਛਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਧੀਰਜ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਹਲੀ ਅੱਗੇ ਟੋਏ ਹੀ

ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਟੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਵੱਧ ਲੱਗੇਗਾ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ: ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਿਸ ਬਟਨ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਬਟਨ ਨਾਲ ਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਫਾਈਲ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਹੁਕਮੀਆ ਕਮਾਂਡ, ਥ੍ਰੀ ਫਿੰਗਰ ਸਲਿਊਟ (ਕੰਟਰੋਲ + ਆਲਟ + ਡੀਲੀਟ) ਦੇ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥ੍ਰੀਫੀ: ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਉੱਤੇ ਵਿੰਡੋ ਦੀ ਸ਼ਕਲ (ਤਸਵੀਰ 2) ਵਾਲੀ ਕੀਅ (ਇਹ ਕੀਅ ਕੀ ਬੋਰਡ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਤੇ ਆਲਟ ਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੇਰ ਦਬਾਓ (ਦੱਬੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ) ਸੂਚਨਾ: ਇਹ ਕਮਾਂਡ ਬਟਨ 'ਸਟਾਰਟ' ਮਾਨੀਟਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਅਤੇ ਖੱਲੇ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਊਸ ਨਾਲ ਕਲਿੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨੀਟਰ ਉੱਤੇ ਕੁੱਝ ਕੁ ਕਮਾਂਡਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੋ

ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪਾਵਰ ਆਈਕਨ (ਤਸਵੀਰ 1) ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਤਿੰਨ ਕਮਾਂਡ ਆਈਕਨ, 'ਸਲੀਪ, ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਅਤੇ ਰੀਸਟਾਰਟ' ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਟ ਡਾਊਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇੱਥੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸਲੀਪ ਅਤੇ ਰੀਸਟਾਰਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ: ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸਟਾਰਟ ਕਰੋ। ਡੈਸਕਟਾਪ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਐਪ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲਾ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਨਵਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਖੋਲ੍ਹਣ

ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪਾਵਰ ਆਈਕਨ (ਤਸਵੀਰ 1) ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਤਿੰਨ ਕਮਾਂਡ ਆਈਕਨ, 'ਸਲੀਪ, ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਅਤੇ ਰੀਸਟਾਰਟ' ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਟ ਡਾਊਨ ਨੂੰ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇੱਥੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸਲੀਪ ਅਤੇ ਰੀਸਟਾਰਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਉੱਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ: ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸਟਾਰਟ ਕਰੋ। ਡੈਸਕਟਾਪ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਐਪ ਖੋਲ੍ਹੋ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲਾ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਵਰਡ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਨਵਾਂ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਖੋਲ੍ਹਣ

ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਦੇ ਘਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਨਵਾਂ ਆਇਆ ਸੇਵਾਦਾਰ 'ਰਾਮ ਜੀ' ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਰਾਮ ਜੀ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਏ ਤੁਸੀਂ? ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, 'ਨਹੀਂ ਬਾਈ ਜੀ ਆਪਕੀ ਚਾਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਖ ਦੀ ਮੈਨੇ!' ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਦਈਏ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ, ਉਹ ਹੈ 'ਰਾਮ ਜੀ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ'! ਇੰਨਾ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁੜ ਕਿਹਾ 'ਰਾਮ ਜੀ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ'। ਸਾਡੇ

ਡਾ. ਵਿਕਰਮ ਸੰਗਰੂਰ
ਫੋਨ: 98884-13836

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਕਮਾਲ!

ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਵਿਚ ਗਾਇਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਜੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਵਾਰ-ਐਤਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਾਈ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਬਾਈ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਛੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੂਣਾ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ।

ਆਪਣੇ ਬਾਈ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਮ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਮੁੜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ; ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਭਗਤਾ ਭਾਈ ਕੇ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ ਨੇੜੇ ਹੀ 'ਕੋਠੇ ਗੁਰੂ ਕੇ' ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਾਰਸ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਗਦ ਮਾਸਟਰ ਬੋਹੜ ਸਿੰਘ ਮੱਲਨ ਦਾ ਜਥਾ 'ਕੋਠੇ ਗੁਰੂ ਕੇ' ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਾਨਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਸੀ, ਉਥੇ ਮਾਸਟਰ ਬੋਹੜ ਸਿੰਘ ਮੱਲਨ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਚਾਅ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਬੋੜਾ ਡਰ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸਟਰ ਬੋਹੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ

ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਵੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਹੋਏ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ! ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਘਬਰਾ ਗਏ ਜਦੋਂ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਪਰਤਦੇ ਹੋਏ ਬਾਈ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਸਟਰ

ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਧਿਆਪਕ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਡਰ ਵਾਲੀ ਲਕੀਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰੋਂ ਉਠ ਕੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ

ਮੈਨੂੰ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਬੋਹੜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਿਆ! ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ! ਮੈਂ ਦਾੜ੍ਹ ਘੁੰਮਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿਰ ਦੀ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਹਾਲੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੰਨ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਪੁੱਟ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤਰੇਲੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਾਕੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਛੱਡ, ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਮੈਂ ਅੱਖੇ ਹੋ ਕੇ 'ਨਾਂਹ' ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੰਨ ਬੋੜਾ ਹੋਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸੁਣ ਲਾ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਕੇ! ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਬੁਲਾਈ ਦੀ ਏ! ਸਮਝਿਆ ਹੁਣ! ਚੱਲ ਬੋਲ

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ! ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਕੰਨ ਜ਼ਰਾ ਢਿੱਲਾ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਦਾੜ੍ਹ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭੁੰਜੇ ਡਿਗ ਗਈ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬਸ ਇੰਨਾ ਨਿਕਲਿਆ, 'ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ'। ਉਹ ਦਿਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ! ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਾਈ ਇਸੇ ਹੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਖਾਲੀ ਪੇਪਰ ਉੱਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਕੁੱਝ ਕੁ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ: ਆਈਕਨ-ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਮਾਨੀਟਰ ਉੱਤੇ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ। ਹਾਰਡ ਡਿਸਕ-ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਡਿਸਕ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਟਾਰਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ-ਇਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਨਾਮ 'ਓਐੱਸ' ਹੈ। ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿੰਡੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਸ ਵਰਡ-ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੇਰ ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡੈਸਕ ਟਾਪ-ਤਿੰਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਨਾਮ ਹੈ।

1. ਪਰਸਨਲ ਕੰਪਿਊਟਰ (ਪੀ ਸੀ) ਨੂੰ, ਜੋ ਡੈਸਕ ਦੀ ਟਾਪ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
2. ਮਾਨੀਟਰ ਦੀ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੇਵਲ ਵਿੰਡੋ (ਅਪ੍ਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ) ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਵੇ) ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਐਪ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ।
3. ਡੈਸਕਟਾਪ ਦਾ ਆਈਕਨ। ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ-ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ। ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਟੱਕ ਹੋਣਾ- ਜਦੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਡਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਮਾਊਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਟੱਕ ਹੋਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮੀਆ ਕਮਾਂਡ-ਫੋਰਸ ਕਮਾਂਡ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ। (ਚਲਦਾ)

ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਹਟੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਹਰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ 'ਸਿਰ ਦਾ ਹਿਲਾਉਣਾ' ਜਾਂ 'ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ' ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ, ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਣ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅੱਜ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਘੁੰਮਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਘੁੰਮਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਕੋਲੋਂ ਇੰਜ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਖਾਸ ਕਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੂੰ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਚ-ਮਿਚ ਜਾਣ। ਸਾਡੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹਰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ, ਗਲੀ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝ ਕੇ, ਕੰਨ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਛੱਤੋ ਦੀ ਬੇਰੀ' ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ 'ਅੱਜ ਓਏ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖੇ, ਅਸੀਂ ਹੋਈਏ ਲੋਹੇ ਲਾਖੇ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਬੋੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਆਖਾ ਨਹੀਂ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਆਈ ਮੁਸਕਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਉਦਾਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਕਾਨ ਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰ ਦੇ ਉਸ ਪਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਜੀ ਚਾਹ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖੇਗਾ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬਾਈ ਜੀ' ਤੇ ਬਾਈ ਜੀ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਗੇ 'ਰਾਮ ਜੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ'! ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਆਖੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕਮਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਮਿਲਣੀ ਵਿਚ ਮੁਸਕਾਨ ਦਾ ਅਰਕ ਘੋਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਓ. ਹੈਨਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਆਖਰੀ ਪੱਤਾ' ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ

ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਲਿਖਾਰੀ ਓ. ਹੈਨਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਲੀਫ' ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬੈਂਡ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਪਈ ਕੁੜੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਦਰਖਤ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਝੜਦਿਆਂ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਟੁੱਟਦੇ ਪੱਤੇ ਨਾਲ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਖਰੀ ਪੱਤਾ ਝੜ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗੀ। ਇਕ ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ਆਈ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ (ਡਾ.)

ਕੁੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਭੂਚਾਲ ਉੱਠ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਰਾਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੱਤੇ ਝੜ ਗਏ ਪਰ ਇਕ ਪੱਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਜੀਅ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਏਨੀ ਹਨੇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਪੱਤਾ ਬਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ।

ਦਰਅਸਲ, ਉਹ ਆਖਰੀ ਪੱਤਾ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿਤਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇਂਟ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਆਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਜਿੱਤ ਰੁੰਡ-ਮਰੁੰਡ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਉਸ ਆਖਰੀ ਪੱਤੇ ਵਰਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਚਿਆ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਾਫੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰਾ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਜ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਆਤਮ-ਘਾਤੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਬਹੁਤ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਚ ਕੁੱਦਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਏਨੇ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸੰਗਠਨ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਘਰਸ਼ ਲੜਨਾ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਸਿਫਤੀ

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਰਗੇ ਮੰਚਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਲਹਿਦਾ ਹੋਂਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਲ ਦੇ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ...। ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧਾ ਸੀ: ਤਿੰਨ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਖਤਮ ਕਰਾਉਣਾ।

ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਨੇਕ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ, ਠੀਕ ਹੈ... ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਉ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਫੇਰ

ਕਰਨਾ ਪੈ ਜਾਏ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਏਜੰਡਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੋਰਚਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਏ ਵਿਆਪਕ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਐਡਰੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ; ਮਸਲਨ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ। ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਤੋਰ ਕੇ ਬਿਨਾ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਰਤਜੀਵੀ ਬਾਕੀ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਮਝਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਮੁਹਾਜ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਦਮ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੱਤਾ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਏਜੰਡਿਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਜਿੰਨੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਹੈ... ਇਹ 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਲੀਫ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹੈ... ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਧਰਵਾਸ ਤੋੜਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਖਰੀ ਪੱਤੇ ਦੇ ਡਿੱਗ ਜਾਣ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ... ਸੋਚੋ... ਬਹੁਤ ਸੋਚੋ... ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਚੋ... ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਰਵਾਸ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਆਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਸੋਚੋ...। ਆਖਰੀ ਪੱਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ...।

ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ (ਸੱਚੇ) 'ਦਿ ਲਾਸਟ ਲੀਫ' ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰ।

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਏਨੇ ਕੁ ਘਾਤਕ ਸਨ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। 'ਡਰ ਕੇ ਆਗੇ ਜੀਤ ਹੈ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਮੌਤ ਮਰਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲੜ ਕੇ ਮਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਰੋ' ਦੀ ਨੀਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਅਤੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਸਿਆਸਤ ਲੋਕ ਟਰਮ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕਲੇ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਲੜਨ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਠੀਕ ਹੈ। ਜਾਓ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ... ਏ.ਬੀ.ਸੀ. ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਾਰੋ ਜਾਂ ਜਿੱਤੋ... ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਫੇਰ ਏ.ਬੀ. ਜਾਂ ਸੀ. ਵਰਗੇ ਹੋਵੋਗੇ... ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ, ਘੱਟ ਮਾੜੇ ਜਾਂ ਥੋੜੇ ਚੰਗੇ... ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ... ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਾਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਸਚਮੁਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਏਜੰਡਿਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਵਿਵਸਥਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਮੰਨ ਲਉ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਧ-ਪੱਧ ਆਖਰੀ

ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ (ਜਿਸ ਦੀ ਕਿ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ), ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ? ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ... ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਓਨਾ ਕੁ ਹੀ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਜਿੰਨਾ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ... ਉਲਟਾ ਇਹ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਹੋਵੋਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ

ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਬਨਾਮ ਖਤਰਾ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ

ਕਿਸਾਨ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਪਲੈਨ ਬਹੁਤ ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਰਖਾਨਾ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਲਾਲਸਾ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਇਜ਼ਤ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸੁਆਹ ਪੁਆਉਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਠਾਣੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਇਜ਼ਤ-ਮਾਣ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸ਼ਮੀਲ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ:

ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਜੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਬਣ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋਗੇ? ਹਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਵੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ

ਸੀ ਹੋਣੀ ਪਰ ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਤੁਸੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਹੋ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਜੱਟ ਵੋਟ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ, ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ-ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ 'ਵੰਡੋ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਰਮ-ਖਿਆਲ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਡਰ ਦਾ ਮਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਕੀ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿੱਧੇ

ਤੌਰ ਤੇ ਮੋਦੀ-ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਆਏ ਨੇ, ਉਸੇ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਤਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਗੇ।

ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਹਾਵਰੇ 'ਉਹ ਫਿਰੇ ਨੱਥ ਘੜਾਉਣ ਨੂੰ, ਉਹ ਫਿਰੇ ਨੱਥ ਵਢਾਉਣ ਨੂੰ' ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਵਸ ਡੋਲੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਕਿਉਂ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਰਿਸਕ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ ਨੇ?

ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ-ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਅਤੇ ਅਸਰ ਗਵਾ ਲੈਣਗੇ। ਮੋਦੀ-ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕਾਮਯਾਬ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੱਡੇ ਬਦਲ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਕਰੇਗਾ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਇਸ ਵਕਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਰਿਸਕ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਪਰਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਰਿਸਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਆਖਰ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਰਿਸਕ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ?

ਸੰਯੁਕਤ ਸਮਾਜ ਮੋਰਚਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਝਲਕ।

ਵਧਦੀ ਉਮਰ, ਵਧਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ (1 ਮਈ 1913-13 ਅਪਰੈਲ 1973) ਲਿਖਾਰੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਿਲਮੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਤੋਂ ਸਬਕ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਆਹਲਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਲਿਖਤ 'ਮੇਰੀ ਫਿਲਮੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ' ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਫਿਲਮੀ ਆਤਮ-ਕਥਾ

ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਉਹ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਕਦਰ ਹੈ, ਏਸੇ ਲਈ ਜਿਤਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਤਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਨੁਕਰੇ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਖੋਰੇ ਕਿਹੜੇ ਮਨਹੂਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਢੇਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੋਸਤੀ ਉਪਰ ਹਰਫ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਦੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਉਸ ਦਿਤੇ, ਲੈ ਲਏ - ਦੂਜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜੋ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਅੱਧ-ਪੱਧ। ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਵੀ, ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ। ਮਸਾਂ ਰਾਈ ਦੇ ਦਾਣੇ ਜਿਤਨਾ ਹੁਣ ਕੰਮ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਐਨ ਏਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਪਿਛੋਂ ਲੱਤ ਕੱਢ ਮਾਰੀ ਮੈਨੂੰ। ਚੰਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਕੀ ਯਾਦ ਕਰੇਗਾ। ਹੇਠੀ ਸਹਿਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪਰ ਕਾਰਨ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਇੰਜ ਕਰਨ ਦਾ? ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ।

ਰਾਤੀਂ ਮੈਂ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਸਕਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਦਿਆਂ ਸਾਰ ਫੇਰ ਦਿਮਾਗ ਖੋਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਤਨ-ਬਦਨ ਇੰਜ ਤਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਠੂਢੇ ਨੇ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ।

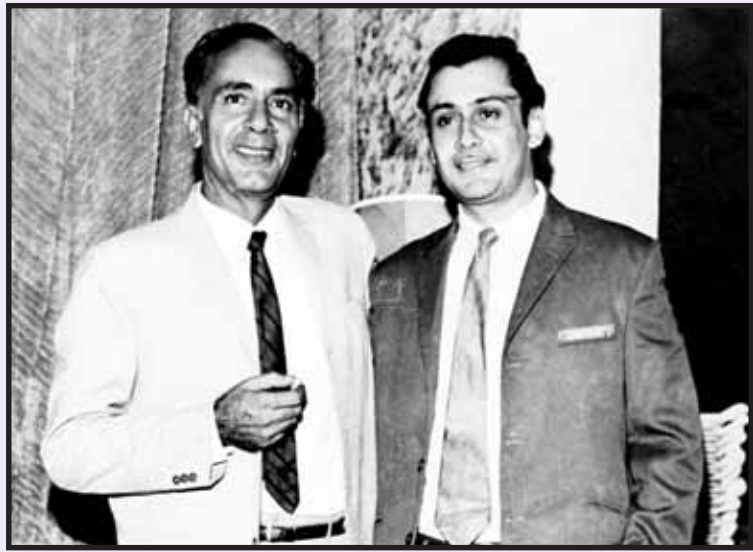
ਕੱਲ੍ਹ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਇਰੀ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਚੈਬੂਰ ਦੀ ਸੂਟਿੰਗ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸਤ ਤੋਂ ਦਸ ਵਜੇ ਤਕ ਦਾਦਰ ਦੇ ਉਸ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਦੀ ਪਿਕਚਰ ਦੇ ਦੋ ਸਾਟ ਦੇਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਵਕਤ ਸਿਰ ਮੈਂ ਬੱਕਿਆ-ਹਾਰਿਆ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਜਾ ਪੁੱਜਿਆ ਸਾਂ। ਅੱਗੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਟੂਡੀਓ ਦੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਰਟਿਸਟ ਦੇ ਸਾਟ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਲ ਉਹਨੇ ਇੰਜ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਨਾ ਦਸਤਕ ਦਿਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੌਣ-ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਆਇਆ ਹੋਵਾਂ। ਫੇਰ, ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ - ਕਦੇ ਹੀਰੋਇਨ ਨਾਲ, ਕਦੇ ਹੀਰੋ ਨਾਲ। ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਕ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਸਾਟ ਕਦੋਂ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਲੈਣਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਬੁਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਈ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਆਇਆ ਸਾਂ।

ਰਾਹ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਡਾਇਰੀ ਗਲਤ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਾ ਮੈਂ ਤੇ ਨਾ ਮੇਰੇ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਭਾਂਬੜ ਜਿਹਾ ਬਲ ਪਿਆ ਸੀ।

ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਪਰੀਕਸ਼ਤ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਵੇਂ ਰੂਸੀ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਨੀ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲਦੀ

ਫੇਰਿਆ ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਸਤੀ ਉੱਪਰ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਟੂਡੀਓ ਦੀ ਕੈਟੀਨ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕਿਚਨ ਦੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀ

ਦਿਨ ਬਹਾਰ ਕੇ' ਮੈਂ ਸਵੇਦ ਸੁਟ ਪਹਿਨ ਕਰ ਆਪ ਕਿਤਨੇ ਅੱਛੇ ਲਗਤੇ ਹੈ! ਕਿਆ ਆਪ ਉਸ ਪੌਜ ਮੇਂ ਮੁੜੇ ਅਪਨਾ ਏਕ ਰੰਗੀਨ ਫੋਟੋ ਭੇਜ

ਇਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰੀਕਸ਼ਤ ਨਾਲ।

ਹੈ, ਜਿਤਨੀ ਕਿਸੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ। ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹ ਬੱਸਾਂ-ਟਰੇਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਕੋਲ ਮੋਟਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮਾਮੂਲੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ ਬੋਲ ਪਿਆ, "ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਤੇ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਕ ਬਣਤਰ ਦਾ ਬੜਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਝੂਠੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਖਾਏ ਬਗੈਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਾਹਰ ਦਾ ਕੀ ਆਖ।"

ਪਰੀਕਸ਼ਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਉਹ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਿਕਚਰ ਦੇ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਬਾਰੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਤੋਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਬੜਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰੋਲ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਮਸਟੋ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਰੂਹ ਤਕੱਲਫ ਵਿਚ ਟੰਗੀ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸ਼ੈਦ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਕੜ ਕੱਢਿਆ ਹੋਵੇ। ਸ਼ੈਦ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਵਧ ਮੰਗਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਬੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਲਿਆਂ ਪਾਣ ਦਾ ਉਹਨੇ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਕੱਢਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਤਨੀ ਹੋਛੀ ਹਰਕਤ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਪੋਚਾ

ਮੁੰਡੇ ਬਾਹਰ ਝਾਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਸੋਲ੍ਹਾ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ, ਇਕ ਵੀਹਾਂ ਪੰਝੀਆਂ ਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਜੰਗਲ-ਹੈਟ ਦਰਸਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। "ਹੈਲੋ ਬਲਰਾਜ", ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ 'ਵਾਜ ਮਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵਾਂ। "ਹੈਲੋ", ਮੈਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹਸ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਤੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਚਾਲ ਰਤਾ ਕੁ ਹੋਰ ਚੁਸਤ ਹੋ ਗਈ। "ਧਰਮਿੰਦਰ ਕਾ ਬਾਪ!" ਦੂਜੇ ਨੇ ਨਾਹਰਾ ਗੁੰਜਾਇਆ। ਮੇਰੀ ਚਾਲ ਰਤਾ ਕੁ ਢਿੱਲੀ ਪੈ ਗਈ।

ਅਜੀਬ ਅਧ-ਵਿਚਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੀ। ਰਵੇਲ ਸਾਹਬ ਦੀ ਪਿਕਚਰ 'ਸੰਘਰਸ਼' ਵਿਚ ਵਿਜੰਤੀਮਾਲਾ ਦੇ ਆਸ਼ਿਕੇ-ਜ਼ਾਰ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਮੇਰਾ ਰਕੀਬ ਹੈ। ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਬਹਿਲ ਸਾਹਬ ਦੀ ਪਿਕਚਰ 'ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਉਹੀ ਵਿਜੰਤੀਮਾਲਾ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਧੀਆਂ ਪਿਕਚਰਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਨ, ਅੱਧੀਆਂ ਵਿਚ ਬੁੱਢਾ। ਪਿਕਚਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨ, ਪਿਛਲੇ ਵਿਚ ਬੁੱਢਾ।

ਇਕ ਗੱਲ ਅਵੱਸ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਮਰ ਢਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰੀ 'ਮਾਰਕਿਟ' ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਲ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਸਗੋਂ ਰੁਮਾਂਸ ਦੇ ਰੋਲ ਜੋ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੜਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਕੁੜੀਆਂ ਲਿਖਦੀਆਂ ਹਨ- 'ਆਏ

ਸਕੋਗੇ?' ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਉਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ 'ਦੇ ਬਿਘਾ ਜ਼ਮੀਨ' ਵਰਗੀਆਂ ਪਿਕਚਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਉਸ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਦੋਸਤ ਦੀ ਪਿਕਚਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹੀ ਰੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸ਼ੈਦ ਉਹ ਖਾਰ ਖਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਮੇਰੀ ਵਧਦੀ ਸੁਹਰਤ ਤੋਂ, ਮੇਰੀ ਲਮਕਦੀ ਫਿਲਮੀ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ। ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਦੂਜਾ ਅਸੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਮੇਰਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ੈਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਹਿਸਾਸੇ-ਕਮਤਰੀ ਸਹਿਲਾਇਆ ਹੋਵੇ? ਤਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦਿਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਸ਼ਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਚਾਲ ਵਿਚ ਫੇਰ ਵਾਧੂ ਚੁਸਤੀ ਆ ਗਈ। ਦਿਮਾਗ ਉੱਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਆਗੇ ਆਗੇ ਦੇਖੀਏ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿਆ। ਹਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਉਮਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਸਿਖਰਾਂ ਛੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਪਤਾ ਉਲਟੀ ਗੰਗਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਹਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਮੇਰੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੋਵੇ? ਜੇ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਣੀ ਵਾਪਰ ਗਈ ਤਾਂ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਤੇ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੈਥੋਂ ਦਸ-ਦਸ, ਬਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਛੋਟੇ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ, ਸੋਣਾ, ਉੱਠਣਾ, ਬੈਠਣਾ ਹਰਾਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖਚਿੱਲੀਪੁਣੇ ਵਿਚੋਂ ਖਿਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ।

ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਪੁਜਿਆ ਏ ਮਨਾਂ? ਜਾਤ ਦੀ ਕੋਹਤ ਕਿਰਲੀ, ਸਤੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਫੇ? ਜਿਤਨੀ ਸੁਹਰਤ ਉਹਨਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹੰਡਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਜ਼ਰਾ ਹੋਸ ਠਿਕਾਣੇ ਤਾਂ ਕਰ ਆਪਣੇ।

ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰ ਹੋਏ ਪੁਰਾਣੇ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ, ਧਾਰਮਕ ਪਿਕਚਰਾਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਢੇਰ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਏਸੇ ਕਿਸੇ ਢੇਰ ਹੇਠ ਬਲਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵੀ ਰੁਲਦੀਆਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ - ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਉੱਠਿਆ। ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਸਹਿਗਲ, ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਕਾਨਨ ਬਾਲਾ, ਪਹਾੜੀ ਸਾਨਯਾਲ, ਜਮੁਨਾ, ਬਰੂਆ, ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਮੋਹਨ ਦੀਆਂ ਸੁਹਰਤਾਂ? ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਦੋਸਤ ਨੇ ਵੀ ਓਸੇ ਮੁਕਾਮ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਊ ਬੇਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੋਈ ਪਿੱਛੋਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸਟੂਡੀਓ ਵੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਾਤਮੇ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਦੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਸੜਕ ਕੱਢਣ ਉੱਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੈਟਰਲ ਸਟੂਡੀਓ ਸਫਾਏ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਮਿਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦਸ-ਦਸ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਪਾਸਿਓਂ ਲੰਘਦਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਯਾਦਾਂ ਉੱਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਚੁਤਰਫੀਂ ਉਡਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ - ਚੁੜੇਲਾਂ ਵਾਂਗ। ਮਰਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਏਸੇ ਸੈਟਰਲ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਖੀਰਲੀ ਸੂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਲ ਨਾਸਿਰ ਵੀ ਸੀ ਓਸੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ। ਉਹ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਫਿਲਮ ਬੰਦ ਪਈ ਰਹੀ ਜੋ ਫੇਰ 'ਅਕੇਲਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਵਾ ਵਿਚ ਜਾਂ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਬਿਰਕਣ ਵਾਲੇ ਇਹੋ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੀ ਤਾਂ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਹਨ। ਸਟੂਡੀਓ ਨੂੰ ਮਸਮਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਥੋਂ ਖੋਹਣ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ? ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹਨੇ ਅਪਮਾਨ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋਇਆ, ਬਦਲਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ ਵੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਉਹ ਤੇ ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਅਮਲਾ ਬੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੈਮਰਾ ਲਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਉਡੀਕਣਗੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਓਸੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਆਪੇ ਨਸੀਹਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੋਲ। ਕੀ ਨੰਬਰ ਹੈ? 343...

ਆਓ, ਹੁਣ 'ਫਲੈਸ਼-ਬੈਕ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। (ਚੱਲਦਾ)

ਫੁਰਕਾਨ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਜਾਦੂ

ਪੰਜ ਮਈ 1988 ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਫੁਰਕਾਨ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਦਾਕਾਰ ਹੈ। ਕਰਾਚੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਅਦਾਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਟੀ.ਵੀ. ਵੰਨ' ਉਤੇ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਸ਼ਾਇਸਤਾ ਸ਼ਾਇਸਤਾ' ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਧੁੰਮਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

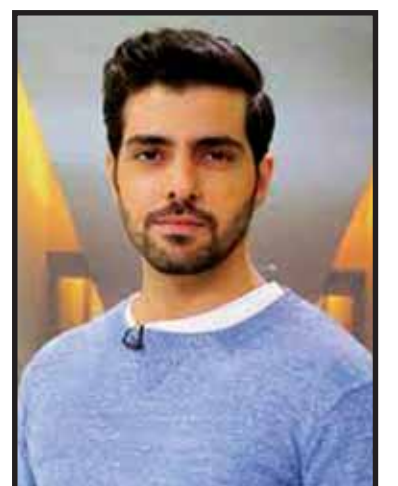
ਫੁਰਕਾਨ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਯੂਥ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਫਰੀਮਰਜ਼' ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਫਿਰ

ਉਸ ਨੂੰ 'ਗੋਇਆ', 'ਮੁਕੱਦਸ' ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ '100 ਦਿਨ ਕੀ ਕਹਾਣੀ' ਵਿਚ ਲੀਡ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 'ਹਮ ਇਨਾਮ' ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੁਝ ਕੇ ਜੀਆ', 'ਖੁਦਾ ਮੇਰੇ ਭੀ ਹੈ', 'ਮੇਰਾ ਆਂਗਨ', 'ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੱਚੇ

ਧਾਗੋਂ ਕੇ', 'ਗਲੀ ਮੇਂ ਚਾਂਦ ਨਿਕਲਾ', 'ਦਾਸੀ', 'ਲੋਗ ਕਯਾ ਕਰੇਗੇ', 'ਔਲਾਦ', 'ਰਸਕ-ਏ-ਬਿਸਮਿਲ', 'ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼', 'ਬਾਨੋ' ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਫੁਰਕਾਨ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਟੈਲੀ ਫਿਲਮਾਂ- 'ਸਬ ਸੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸ਼ਾਦੀ' (2017), 'ਕੰਬਖਤ' (2017) ਅਤੇ 'ਹਮ ਚਲੇ ਆਏ' (2028) ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਏਕ ਝੁਠੀ ਲਵ ਸਟੋਰੀ' ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬਿਲਾਲ ਅੱਬਾਸ ਖਾਨ, ਸਈਦਾ

ਮਦੀਹਾ ਇਮਾਮ, ਕਿਰਨ ਹੱਕ ਅਤੇ ਮਰੀਅਮ ਸਲੀਮ ਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦੋ ਜੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੰਮਲ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਫੁਰਕਾਨ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਦਾ ਉਮਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਅਜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਣਾ ਹੈ। -ਆਮਨਾ ਕੌਰ

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 34 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lathrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017
Grand Master Award Winner 2013, 2018, 2019 & 2020

Call for Listing Special 2021

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner/Notary

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

1. 2652 Autumnvale Dr
San Jose, CA, 95132
2. 5040 Hyde Park Dr
Fremont, CA, 94538
3. 5439 Fiesta Rd
Fremont, CA, 94538
4. 2995 Sunburst Dr
San Jose, CA, 95111

Recent Sales

5. 2116 Eureka Ct
Atwater, CA, 95301
6. 3740 Rocky Mountain Ct
Pleasanton, CA, 94588
7. 2340 Pacheco Dr
San Jose, CA, 95133

8. 31183 Faircliff St,
Hayward, CA, 94544
9. 569 Emerald St,
Livermore, CA, 94550
10. 1964 Swift Ct.,
Hayward, CA, 94545

11. 3989 Gardie Place Way
San Jose, CA, 95121
12. 2403 Gilberte St,
Tracy, CA, 95304
13. 4324 Lennox Ln,
Tracy, CA, 95377
14. 3880 Wiven Place Way,
San Jose, CA, 95121

Market is hot. Do not wait any more to buy home of your dreams. There are multiple offer situations on all under market homes. Act now before it is too late. Master of winners in multiple offer situation is waiting for your call.

Purchase Loan and Refinance

15 & 30 Yr Fixed Rates Are Still Better!!! Refinance Now At Zero Cost

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067 CABRE Lic.#01180969
DHMS, Loan Broker NMLS# 352095

We support Farmers

ਆਓ, ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਕਿਰਤੀਆਂ-
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ

